

J.R. Rickardt/5

Kamla Julblad

Utgivare:
Nils Helander 1936

Preis:
40 öre.

Moderna

Porträtt och Förstoringar

i stiliga ramar

**Kom ihåg förstoring å varje
heldussinbeställning fotos!**

*Kameror, Väskor, Stativ, Själv-
avtryckare, Album, Blixtljus*

Sundbergs

Atelier &
Fotomagasin

Atelieren hålles öppen nu till Jul vardagar 8.30--6, söndagar
12-5. Andra tider på beställning Tel. 78

Ge bilen en julklapp

Värmeelement samt
Immskydd för vindrutan
Snökedjor, Lampor samt
övriga vinterartiklar köpas
förmånligast hos

Carl Sundbergs Reparationsverkstad
Kumla Tel. 435

Köp Edra

JULKLAPPAR

som finnes i stor sortering för
hela familjen

i

Hildur Magnussons Garnaffär

Kumla

Telefon 196

För Julbordet:

*Prima Kött- och Charku-
terivaror, Smör, Ost
Konserver*

Prima Julskinkor

Allt till lägsta priser.

Elisabeth Eriksson & Son

Tel. 72

KUMLA

Filialen 362

Bästa inköpskälla

för

Kaffe, Konserver, Frukter,
Konfektyrer är alltjämt

J. W. Johanson & Co

Rörledningsentreprenör

Artur Ahlstrand

Utför Värme-, Vatten- och
Avloppsledningar, VC- och
Pumpanläggningar. Repara-
tioner av alla slags rörlednin-
gar utföras omsorgsfullt och
billigt. *Kostnadsförslag på begäran.*

Tel. 317

Tel. 317

Hos

Bröderna Sandberg

får Ni fermt expedierat och
reelt lagat i allt vad som hör
till motorbranschen

Fullständig Mek. Verkstad!

Oljor - Tillbehör - Svetsningar

Cylinderborrningar

Telefon 113

Telefon 113

Gör Edra Julinköp hos

BERTIL ARONSSONS

CIGARRAFFÄR

Stor sortering *Tobaksvaror, Kem. ar-
tiklar o. Pappersvaror. Kvalitetspi-
por: Mogul, Masta, Tobri och India*
REKOMMENDERAS!

Tel. 452

**Vill Ni ha god
och billig mat?**

Gå då till *Nya Matsalarna* tel. 423

eller *Lunchcaféet* tel. 219

Mottager även beställn. av fester o. dyl.

Juldagsstämning

Därute faller snön, och vinterljuset
i skymning byts, som tätnar alltmer skum.
Julhelgens stillhet fyller hög mitt rum,
och tystnad faller stor med snön kring huset.
Med lågor, dubblade i spegelns glas,
still brinna ljusen invid blomfylld vas,
och skenet, som sitt guld åt rummet skänker,
på bokreolens fil av ryggar blänker.

Från andra rummet glimmar granens glitter
i halvtänd kronas dämpat matta sken,
och i sin vita stol vid chiffonjén
i sina tankar mor försjunken sitter
och blickar stilla, fylld av helgens ro,
in i en värld, där hennes minnen bo,
en värld, som ej av ålderns töcken döljes
som den, som nu av vinterns flingor höljes.

Men plötsligt ljusens gula lågor röras
som om de nåtts av någon hemlig pust.
Kan till en namnlös, till en okänd kust,
o mor, ditt hjärtas tysta tanke höras,
och har den väckt ur det förgångnas fred
de hjärtan, som du sört och fröjdats med
en gång i längesedan svunna dagar,
vars minnen ålder ej och tid försvagar?

Så rinner, fylld av stillhet, juldagsstunden.
och ej en dymning hörs av världens brus.
Men för mitt öga växer där ett ljus,
en helig gloria över jorderunden,
där under glädjens sol och sorgens regn
uti oändlighetens stjärnehägn
livsmättad mognar på den mörka vreten
av tidens fält en skörd för evigheten.

ALBERT HENNING

Några minnen från 1850-talets Kumla

»Ännu vid snart 86 år kär i den bygd, där jag trampade mina barnaårs fjät, skulle jag gärna vilja tillmötesgå Eder begäran om några ord därom i Kumla Julblad, men dels ännu svag efter min sjukdom och dels emedan jag annorstädes tryckt några barndomsminnen från Kumla, måste jag nu avböja att ånyo behandla detta ämne. Istället hänvisar jag till den på Lindblads förlag 1922 tryckta samling »Hågkomster och Livsintryck», där jag skrivit om Kumla. Mitt tillstånd att begagna denna uppsats lämnar jag härmed — — —»

Ovanstående utgör ett utdrag ur ett brev, daterat nyårsafton 1935, till Kumla Julblads utgivare från landshövding Herman Uddén, född i Kumla prästgård 1850. Innan han sistlidne maj månad slutade sitt långa, verksamma liv hade Kumla Julblad förmånen att få mottaga flera brev från honom, vilka voro skrivna med en synnerligen vacker handstil och förrådde ingalunda en 86-åring. De båda porträtten av far och son sände landshövdingen utgivaren 2 månader före sin bortgång. Som landshövding tjänstgjorde U. i Västerås och var efter uppnådd pensionsålder bosatt i Stockholm.

* * *

Min far, prosten fil. mag. Olof Ulrik Uddén, född år 1790, tillträdde Kumla pastorat 1846 efter att där- förut inom skolans tjänst ha verkat som konrektor vid Strängnäs gymnasium samt några år som kyrkoherde i Stenkvista och Årila församlingars pastorat invid Eskilstuna. Frågan om tillsättningen lär den gången ha stått och vägt, som man säger, rätt länge. Enligt vad jag år 1876 hörde berättas av f. ecklesiastikministern, sedermera landshövdingen F. O. Silfverstolpe, vilken 30 år förut kontraserat min fars fullmakt å Kumla-Pastoratet, voro två stiftschefer verksamma i denna utnämningsfråga, nämligen ärkebiskopen C. F. af Wingård, som arbetade till förmån för en lektor vid Karlberg, vars namn jag glömt, samt biskopen i Strängnäs H. O. Holmström, vilken önskade min far befordrad.

Alltnog Holmström segrade, och jag tror, att min fars i Kumla och Hallsberg tillbragta 16 år voro lyckosamma såväl för församlingarna som för honom själv, om jag bortser från den oro och söndring i det kyrkliga församlinglivet, vilken härlöt ur den sekteriska s. k. läserirörelsen, som mot 1850-talets slut nådde Närkesbygderna. Själv vid den tiden en liten pilt kan

jag naturligtvis ej hava något av betydelse att berätta om rörelsens framträdande. Men den lämnade mig icke alldeles utan intryck, av vilka jag ännu i minnet bevarar ett, som jag redan då fann sårande för min far o. hans aktningstvårda medhjälpare i ämbetet. Min mor — livligt intresserad för allt mänskligt — skulle bevista ett »kolportörsmöte» i Kumla by, strax intill prostgården, och hur det var, slank jag med. Av föredraget erinrar jag mig icke det allra minsta mer än att predikanten angrep församlingens präster, vilka han betecknade som

Herman Uddén

”sovande väktare på Sions murar”. En var, som erinrar sig den tidens s. k. kolportörer, torde knappast kunna frigöra sig från det fränstötande intrycket av deras i allmänhet hårda och ensidiga omdömen om nästans religiösa ståndpunkt. Men vem vågar bestrida, att läserirörelsen på sitt sätt kanske dock var en av de första yttringarna för tidens vaknande krav på frigörelse från en dogmatiserande och abstraktionsfylld gudsförkunnelse hän emot en predikan, som söker vinna ett grepp på realiteterna i människans liv och genom en belysning därav i anda och sanning fångla människohjärtat vid evighetens livsfrågor?

Den tid, varom jag talar, låg ett stycke före 1862 års författning om sättet för uppbörd av prästerskapets inkomster, varigenom prästen själv betriades från bestyret därmed. En ännu fullständigare omvälvning på detta område har ju inträtt i och med 1910 års lagstiftning. När jag tänker över, huru landsprästen numera sitter inskränkt till sitt s. k. bostadsboställe med blott en trädgårdstappa utan möjlighet att själv hålla

Till Julen!

SKJORTOR, SLIP SAR, HALSDUKAR, HANDSKAR, PYJAMAS
DAMSTRUMPOR, JUMPERS, KOFTOR, HANDVÄSKOR
GARNITYR, NATTLINNEN I CHARMEUSE M. M.

Allt till lägsta priser!

BIERTHIL IERIKSSON, KUMILA

en eller ett par hästar, men å andra sidan huru han, fri från det forna besvärliga avlöningssättet, nu i hemmet får med posten sin lön i kontanta pengar sig på bestämda tider tillsänd. lockar en sådan betraktelse till en kort redogörelse för forna tiders avlöningsformer.

Prästerna innehade då sina boställen med ordentligt lantbruk och uppburo själva sina övriga löneförmåner, vilka inflyto uteslutande i form av »tionde». Denna tionde, som på skilda orter utgick i olika slags naturprodukter, var avsedd dels omedelbart för prästens hushåll, dels ock för förvandling i pengar. Men därom måste prästen själv draga försorg merendels genom leverans till någon köpman i närmaste stad. Det nu levande yngre släktet har ingen aning om huru vid tiondeuppbörden tillgick — annat än möjligen genom den bild därav, som Bengt Nordenberg återgivit på sin vackra duk i Nationalmuseet, vilket föreställer ett tiondemöte i Skåne. Där ser man i ett av prästgårdens större rum den åldrige kyrkoherden sitta, rökande sin tobakspipa och inbegripen i samtal med adjunkten. I bakgrunden synes prostinnan i en soffa underhålla sig med besökande bondhustrur. I salens mitt är klockaren med sin räkenskapsbok placerad, och till denne framtråda tiondegivarna, män och kvinnor, bringande sina s. k. persedlar, d. v. s. alster av gårdens produkter i »kvickt» (levande får, kalvar) och »dött», smör, skjutna fåglar o. s. v.

I Kumla utgjordes persedlarna av spannmål och smör. Smöret levererades å behaglig tid året om, vanligt nog om söndagsmorgnarna före kyrkdags, och mottogs samt annoterades i »smörkladden» av husets föreståndarinna. Spannmålen däremot levererades vissa dagar i februari från varje hemman för sig i prostgårdens magasin, där den uppmättes och attesterades av min fars ombud. Med attesten infann sig bonden därpå i min fars ämbetsrum, där kvitto erhöles. Samtidigt pågick i detta och angränsande rum en ständigt underhållen och förnyad traktering av lagad kallmat, öl och kaffe, som förtärdes under livligt samspråk mellan pastor och hans församlingsbor. Jag minnes så väl, huru jag såsom den yngste i en lång rad av syskon därvid tjänstgjorde som gånymed, icke utan en känsla både av nöje och viktighet. Vid denna permanenta och bastanta måltid avhandlades som sagt dagens »on dit's» — det var ett av de tillfällen, då den svenske prästen kom i personlig beröring med ett flertal av sina församlingsbor.

Andra sådana tillfällen — jag bortser alldeles från prästens själavårdande verksamhet — vore då som nu familjehögtiderna, företrädesvis vid bröllop. Tyvärr har jag om bröllopsfirandet i närkesbygden icke annat att förmåla, än att min mor och mina äldre systrar ej sällan voro inbjudna jämte min far och att någon av dessa fruntimmer då hade förtroendet att påsätta krona å brudens huvud. Men vad jag däremot fullväl minnes

är, att seden bjöd, att prästfolket — och kanske andra också — icke fick vända hem utan »förning». Denna bestod ej sällan av en stor ostkaka i bleckform samt betydande mängder av krokan, tårtor och andra rariteter, alltsammans omknutet med en bordduk eller serviette. Och de, vilka morgonen därpå undersökte förningen, det var vi yngre barn i huset.

Ännu ett tillfälle till personlig umgängelse mellan pastor och församlingsborna voro husförhören. Karaktären av och förloppet vid dessa förrättningar har, skulle jag tro, nu alldeles förändrats. Ifrån ett förhör, vars historiska uppkomst och berättigande tillhör en svunnen tid, har saken övergått till något för samtiden naturligare, ett andaktsmöte i en eller annan form. Självt har jag icke något att lägga till vad andra härom skrivit.

Blott en liten historia!

När i Närke sådant husförhör hölls av en obefordrad pastorsadjunkt eller vice pastor, var tidens sed åtminstone här och var, att »rotens» bönder efter avslutningen gjorde ett sammanskott av pengar till hans förmån. En dag var adjunkten mera än vanligt långsam och tråkig. När tiden led, framträdde församlingens klockare och riktade halvhögt till pastorn dessa ord: »Tiden är framskriden, ledsamheten påkommer. Om så fortgår som hittills är begynt, är föga hopp att något i kollekten inflyter». Troligen gjorde anförandet åsyftad verkan.

Kumla prostgård ligger med sina inkörsgrindar alldeles utmed stora landsvägen emellan Stockholm och Göteborg. Innan västra stambanan och sammanbindningsbanan Örebro—Hallsberg (nu dubbelspårig) år 1862 invigdes, rådde å nämnda landsväg en den allra livligaste samfärdsel. Mina föräldrars vänner från sörm-landstiden underläto ej vid förbifarten att hälsa på, och nyförvärvade vänner i trakten gladdo ofta, synnerligen sommartiden, det gästfria prästhuset med besök. Det förekommer mig, som om folk gärna trivdes i Kumla prostgård. En jämförelsevis stor park sträckte sig bakom två skilda delar av den egentliga trädgården. Denna park, anlagd av min fars företrädare, beva-

Olof Ulrik Uddén

Stort urval av

Tvål och Parfymmer

i eleganta förpackningar - Hårvatten - Hudcrëmer - Manicureskrin - Spegel - Borstar ○ Alla slags Celluloid- och Toilettartiklar

NYVELIUS - KUMILA

rade ett särskilt minne av Franzén, nämligen vid södra ändan av en bred gång 4 stycken i kvadrat ställda, högresta ekar, och parken liksom den jättestora kastanjen på gårdsplanen — planterad av von Rosenstein — erbjöd behagliga sittplatser. Särskilt minns jag, att min mor kunde under kastanjen låta duka middag för 20 personer. Under detta träd hölls för övrigt hela sommaren salong. Det sades, att även ett stritt regn icke genomträngde lövverket förrän efter 20 minuter.

Ett besök bland de många jag antytt torde nog vållat åtskilligt »fläng både utan och innan», för att tala med fru Lenngren. Någon dag på 50-talet färdades

Drottning Jose- och det hade ankommit befallning, fina på väg till att hennes maj:ts nattlogi skulle anordnas i Kumla prostgård. Jag vill Norge förbi minnas, att hon medförde eget kök Kumla, och kökspersonal, men ändå förmodar jag, att åtskilliga bestyr påvilade mor. Själv minnes jag nu ej mera av det hela, än att stora kastanjen på aftonen illuminerades med kulörta lyktor och att drottningen förärade min mor ett guldarmband med blå emalj. Av husets döttrar var det endast den äldsta, som före kallades och fick niga för majestätet.

Ja, — men vi fingo besök även av kvasi-kungliga. På 1850-talet hade den sedermera så omskrivna fröken Helga De la Brache jämte sin trofasta väninna fröken Aspegren (dotter av en förmögen köpman i Stockholm) öppnat en pension eller lärokurs för unga flickor i Örebro. Undervisningen sköttes, tror jag, mestadels av fröken Aspegren och andra, ty fröken De la Brache's egna kunskaper torde varit ganska begränsade. Någon av mina systrar blev elev i kursen, och vad var naturligare än att min mor om somrarna bjöd de bägge lärarinnorna att gästa Kumla prästgård. Mestadels kom fröken De la Brache ensam, och här anförtrode nu denna (kanske ännu ej fullt identifierade) dam min mor sin mystiska härkomst. Min mor med en rätt livlig böjelse åt det romantiska var högst mottaglig för den intressanta berättelsen och omfattade sedan hela sitt liv tron på fröken De la Brache's furstliga börd. Min far lär däremot varit skeptisk, föreföll i varje fall rätt indifferent, och jag tror mig kunna säga, att han ej gjorde stor affär av fröken. Men för husets övriga medlemmar gick hon nog och gällde som

Gustav IV Hon gjorde ej något väsen av sig Adolfs dotter. själv, och kanske var det blott en inbillning hos oss barn, att hon verkade så nedlåtande. I sammanhang härmed må jag omtala, att min mor, som efter Kumlahemmets upplösning år 1863 flyttade till Stockholm, där åter kom i beröring med fröknarna De la Brache och Aspegren. Det var genom bemedling av min mor som fröken De la Brache kom i förbindelse med dåvarande lektorn, sedermera professor Norrby, vilken utverkade åt henne det års-

anslag från utrikesdepartementet, varpå hon i flera år uteslutande drog sig fram.

Denna episod har fört mig från ämnet. Jag talade ovan om den livliga landsvägstrafiken förbi Kumla. Utom förmedelst vanlig gästgivar-skjuts fortskaffades de resande, som därtill hade råd, med de stora postdiligenserna mellan Stockholm och Göteborg. Dessa väldiga, heltäckta och i blått eller gult lackerade vagnar, dragna av tre hästar och förda av postiljon och körsven, voro avsedda för sex passagerare, fyra inuti och en på vardera sidan om postiljonen. Bagaget fördes på taket. Ännu i denna dag kan jag för min själs öron höra ljudet av de posthornssignaler postiljonen gav ett par hundra meter, innan han körde in i Kumla by (där postanstalt fanns), samt av hästtravet och rasslet av de järnkedjor, som utgjorde draglinor för hästarna. Barn och andra nyfikna rusade då fram till grindarna för att beskåda det vidunderliga ekipaget med de långväga resandena, och det blev ett språng till poststationen för att få dagens brev och tidningar.

Vid Blacksta 2 km. söder om Kumla kyrka var gästgivar- hästombyte, och jag minnes, hur gård, raskt det gick att spänna från de utpumpade kamparna och spänna för tre nya, som stodo på förhand uppställda i beredskap. På ett ögonblick var allt klart — så en klatsch av piskan, en signal ur hornet, och det bar i väg i skarp trav igen vidare söderut. Uppehållet varade kanske ej längre än det ibland på våra små järnvägars stationer tar tid för konduktören att uppvakta i expeditjonsrummet och snacka med stationskarlarna om dagens nyheter.

Understundom passerades prostgården av oändliga foror, kanske 15 parlass i rad, vilka forslade stångjärn och spik från järnbruken och spiksmedjorna i södra Närke, från Skyllberg, Lerbäckes socken till Örebro. Min mor var den första praktiska djurskyddsvän jag träffat på. Det går ej ur mitt minne, hur hon, när formännen på planen framför våra grindar fodrade och vattnade sina hästar, personligen inspekterade dessa, lyfte på deras lokor och, där ett sår upptäcktes, pålade en dubbelvikt lapp av nött gammal linneväv, doppad i matolja. Törhända fick körsvennen också ett förmaningens ord. Jag vill ej påstå, att hennes sjukvårdsmetod var tillfyllest eller den bästa, men kanske ett sådant, oavlätligen visat medlidande med djuren väckte eftertanke och besinning hos en och annan forman och beredde jordmänen för senare tiders djurskyddssträvanden. Mig åtminstone gjorde denna i sig själv obetydliga gärning till djurskyddsvän för livstiden.

Min far hade sin prästgård utarrenderad. Icke desto mindre höll han uteslutande för familjen fyra egna hästar på stall, två vagnshästar med reservhäst och en häst för vattenkörning och trädgårdsarbete. Han hade förutom kusk särskild trädgårdsmästare — ett det älsk-

Skandinaviska Kreditaktiebolaget

Kontor i Kumla

Telefon 50

Egna fonder

132,000,000 kronor

Beviljar

Växlar, Lån och

Checkräkningskrediter

värdaste original vid namn Anders Larsson. Om denne berättades, att när han, hemkommen från torghandeln i Örebro, avlämnade till min far de pengar trädgården avkastat och då erhöll något belopp i en sorts tantième, han lade dessa pengar till nästa torgdags intäkt och så undan för undan — min far ovetande. Och ändå hade han för gamla dagar hunnit avsätta till sin nöd-torftiga bärgning. Jag besökte honom 30 år senare och fann detta bekräftat.

På tal om tjänstefolk kan jag ej underlåta att berätta en episod, även med fara att mitt potpourri blir för långt. Gesällvandringen fortgick, trots 1840-talets förändrade lagstiftning, ännu i det skede jag behandlar. En dag inkom i köket, där min mor då uppehöll sig, en stor, lång karl med sin ryggränsel och begärde mat. Han fick sig den serverad, men min mor tillfrågade mannen under tiden om hans yrke.

»**Jag kan allting**»,

svarade han, »är snickare, kan sköta hästar och har varit gardist. Mitt namn är Uppling». Som vår egen

kusk just skulle flytta och Uppling ingav förtroende, blev han anställd som kusk hos oss, skötte sig väl och gifte sig efter något år med en flicka i bygden samt fick ett torp under prostgården. Allt gick väl några år, tills Uppling en vacker dag befanns hava rymt. På ett eller annat sätt uppdragades, att han troligen begivit sig till Stockholm. Då min mor någon tid därefter reste dit, beslöt hon att samtidigt efterforska Uppling, gjorde sig där underrättad om vilka allmänna arbeten som pågingo och fick anvisning på vägarbeten vid Carl XV:s port (Karlavägen). Dit begav hon sig, och vem upptäcker hon inom kort bland mängden av arbetare, om icke vår vän Uppling! Denne, djupt generad över mötet med sin forna matmoder, lovade återvända till sin maka och sitt hem. Han gjorde så ock. Såvitt jag minnes, förekom icke därefter något »förlöpande» å hans sida.

Då Kumla prostgård utgjorde en integrerande del av Kumla by, roar det mig att berätta, huru en svensk bondby kunde se ut, innan laga skifte enligt 1827 (1866) års författning övergått densamma. Sålunda lågo i Kumla by alla gårdarna förlagda tätt invid varandra på ömse sidor om stora landsvägen från prostgården i norr och vidare söderut. Vanligen voro de bebyggda med 2-vånings rödmålade och brädfodrade bostadshus av trä med vitmålade stuguknutar och med luckor försedda fönster. En smal planterad förgård skilde byggnaden från landsvägen, vilken utefter byns hela sträckning var å ömse sidor prydd med allé-träd. Inkörsporten mot vägen var dubbel, försedd med en stor, av en järnring bestående portklapp. Bakom mangårdsbyggnaden med dess gårdsplan lågo ladugården och övriga ekonomibyggnader, dock aldrig såsom i Skåne sammanbyggda till en sluten fyrkant. Det hela tedde sig utifrån sett såsom en planterad stadsgata. I och

Julens gåva.

*Då hemmets tända granar mot oss glimma
i julekvällens underbara timma,
då falla bojorna från trötta sinnen,
som öppna sig för ljusa juleminnen.*

*Mot högre zoner nyss så tunga tankar
sig lyfta, att en stund där kasta ankar.
En säll minut sitt ursprung själen anar
vid återglansen ifrån tända granar.*

*Den ser i julens gåva — Gudoms-barnet —
den enda räddningen för människo-barnet,
som vilset irrar kring i livets öken
mot okänt mål, fördolt i natt och töcken.*

*”Mot okänt mål.” Dock icke i den stunden,
då ”världens ljus” bestrålar hjärtegrunden.
Då skymtar målet från det himmelrike,
där han är Konung, som blev mänskors like.*

*Du Konung, som nu nalkas jordens dalar
att för oss öppna Faders-hemmets salar.
Drag in i våra hjärtan, bo och stanna!
Din kristenhet dig hälsar: Hosianna!*

STINA ANDERSSON.

med skiftets genomförande och den därav betingade »utflyttningen» har denna bild helt och hållet försvunnit.

Av hemslöjd förekommo i Kumla två arter, rätt heterogena. Den ena var skomakeriet, ursprunget till nutidens storartade skoindustri. Den andra arten hemslöjd bestod i halmflätning, en slöjd, som i dessa bygder var mycket allmän men bedrevs slentrianmässigt och stod på en låg ståndpunkt med grova, otympliga former, intill dess den på detta område banbrytande fröken Lisen Sahlqvist från Örebro på 1860-talet tog sig an allmogekvinnornas skicklighet i slöjden, införskaffade nya, tidsenliga, smakfulla mönster och efter hand lyckades lyfta denna gren av svensk hemslöjd till verklig blomstring med lyckligt resultat både för idkarna och för henne själv.

Välmågan inom Kumla församling likasom i allmänhet å Närkesslätten är allmänt känd. För lantbrukets förkovran utmärkte sig den tid dessa anteckningar beröra frih. Gerh. De Geer, som då arrenderade Säbylunds herrgård och var den drivande kraften i företaget för Mosjöns sänkning, varigenom betydande landvinning ernåddes för odlingen.

ederspresenter

Gammals guld och
silver uppköpes

i Guld, Silver och Tenn o Matsilver nya modeller
Väggur o Fickur o Armbandsur

FÖRLOVNINGSS- och VIGSELRINGAR

ELIAS ENGLUNDS GULDSMEDSAFFÄR, KUMLA

Tel. 301

Hågkomster från östra Kumla på 1890-talet

»Tråkigheten på landsbygden» har under senare år blivit till ett slagord och föranlett många tal och utläggningar. Man skulle kunna unna dem, som nu skriva och tala om saken, att ha varit med på landsbygden bara för 40—50 år sedan, så skulle de få sett. Tänk blott på följande: Ljust, som skingrade vintermörkret, var i allra bästa fall en liten fotogenlampa men långt oftare stearinljus eller talgljus, som man gjorde själv. Tänk vidare på trafikmedlen. Velocipeder funnos i mycket få exemplar — och vilka maskiner sedan! En av de första velocipederna med gummiringar kom till Kumla under 1890-talets första år och kostade 500 kr. Men då en skicklig arbetare kunde vara glad om han tjänade 6—10 kr. pr vecka, så förstår man, att velocipeden inte spelade någon roll som trafikförmedlare, därtill var den för dyr. Alltså fick man gå.

Tänk vidare på vägarna! Vår tids ungdom, som allt från födseln vant sig vid att färdas på de stora, breda bilvägarna, som nu genomkorsa landet, kunna inte föreställa sig hur våra vägar på 1880-1890-talet sågo ut, allra helst under den mörka och regniga årstiden. Det var inte lätt att träffas då. Men de tillfällen, som gavs, utnyttjades flitigt. De möten, fester, auktioner m. m., som olika nykterhets- och religiösa föreningar anordnade, fingo bredvid sitt egentliga syfte också tjäna till att föra folk tillsammans, som eljest sällan träffades.

O, vilka ostkakor!

Bland dessa aftonunderhållningar, som bidrogo till att för någon kväll skingra »tråkigheten på landsbygden», intogo de auktioner, som olika föreningar anordnade för att stärka sin svaga ekonomi och som

alltefter anordnarna kallades missions-, söndagsskole- eller syföreningsauktion. De höllos vanligen på förhösten. Redan förberedelsen var ett nöje. Flitiga, kärleksfulla händer och hjärtan hade mycket att ordna med, ty här skulle bakas, göras ostkakor, tårter m. m., ty huvudsaken var alltid matvaror.

Så började auktionen i det lilla missionshuset, som var överfullt av deltagare, unga och gamla. Först en liten kort betraktelse med sång och bön, och så började auktionen, delvis med skämt och glam, som dock aldrig tangerade gränsen till råhet. Lokalens helgd förbjöd det. Rent materiella och »jordiska» saker funnos även till salu. Sålunda lästes t. ex. upp en lapp med någon av följande texter: »En tunna potatis att hämta hos hr A.», »ett parlass gödsel att hämta hos hr B.», »ett enbetlass kogödsel hos hr C.», »ett lass hö att hämta vid D:s gård» o. s. v. Men mest matvaror försåldes.

O, vilka ostkakor! Här var minsann inga falska ostkakor. Bäst blir en ostkaka om man till den använder råmjölk, d. v. s. mjölken av en ko, som nyss kalvat. Sådan mjölk är betydligt starkare än efter en ko, som börjar »gå i sin». Men vill man göra den extra bra, tar man tjock grädde till. Och det gjorde de som skänkte ostkakor hit, ty endast det bästa var bra nog. De såldes

sedan portionsvis för 10, 15, kanske 25 öre och förtärdes på stället. Särskilt matfriska ynglingar intogo 2—3 portioner jämte kaffe och dopp eller mjölk med bullar och voro därefter säkert belättna med maten för den dagen. Men så kunde det hända att på

»kvinnfolkasida» satt någon,

som man hade intresse för och ville uppvakta. Ett inrop av ostkaka, tårta, konfekt eller dyl. sändes med

»Ostkakan kunde vara inledning till kärleksförklaring»

<p>Herrstrumpor mönstrade, i prislägen kr. 1:— 1.25 1.50 1.75 2:— pr par. Fina kvalitéer</p> <p>Golfstrumpor stort urval</p> <p>Sportstrumpor Raggsockor</p>	<p>Pullowers Slipowers Yllevästar Vindjackor Racerjackor Lumberjackor</p> <p>Prima varor Lägsta möjliga priser</p>	<p>Krag skyddare är en praktisk julklapp! Vi kunna i år erbjuda en synnerligen trevlig sortering i såväl</p> <p>Yllehalsdukar fr. 1.50 som</p> <p>Siden och Silke fr. 3.50</p>	<p>Handskar i nappa och renhud</p> <p>Vantar</p> <p>Damasker</p>
<p>Kostymer - Ulstrar Senaste mönster Perfekt passform</p>		<p>BENGTSONS, Kumla</p>	

»kringbäaren» till den ljuva, som angenämt överraskad sporde, varifrån det kom. Diskretion var hederssak, men antingen gåvan var inledning till en kärleksförklaring eller blott en vänskapsbetygelse, så hade den ju sitt värde.

Det var trevnad och gemyt,

fröjd och glädje under lagom stillsamma former, och när efter 4—5 timmars angenäm samvaro allt var slut-sålt, så kunde anordnarna glädja sig åt ett gott netto, ty mest alltsammans var skänkt, och deltagarna åt en kväll, då »tråkigheten på landsbygden» skingrats.

Mätt och glad begav man sig så på skilda vägar mot sina hem. Vägar ja, men vägar som mer liknade en lervälling och som avsatte tydliga spår på skodon och kläder. När sedan söndagsmorgonens ljus föll på lerdränkta klädesplagg, då kom »tråkigheten på landsbygden» i all sin tristess tillbaka. Men »aksjon» var ett trevligt minne och ämne för många samtal.

Ett annat medel att skingra tråkigheten var

julfesterna i missionshuset

och då främst söndagsskolans fest. Den började vid 3-tiden på em. och var inte slut förrän mellan 7—8. Först bjödos barnen på kaffe med bröd, som förut bakats hos någon av de ledande, och vartill lite var bidragit med smör, grädde, mjöl, ved m. m., så att endast kaffe och socker behövt köpas. Dessa »söndagsskolbak» voro redan de en fest för deltagarna, en kärlekens och offerviljans fest. Varje barn fick en rund bulle av ungefär en fettisdagsbulles storlek, en kringla, som var ännu större, en »snut» med socker och kanel samt en stor skiva och dessutom en hel mängd småkakor. Jag kan inte förstå, hur småbarn kunde konsumera en sådan mängd, men det gick. Så fin »vetebrödsdopp» var inte vardagsmat för fattigmans barn och gjorde sitt till att göra festen efterlängtd. Och så julgranen, som även den hade sin förhistoria. De föreningar, som ämnade fira julfest, kunde ibland ha en gemensam julgranskommitté. Att följa med den genom skogen för att leta julgran var ett förtjusande nöje. Det tog minst en halv dag, ty granen skulle helst vara skogens fagreste träd.

Ja, så tändes granens ljus, och de äldre började komma. Snart var salen fylld till bristningsgränsen. Imman rann utefter fönster och väggar. När någon öppnade dörren, stod ångan som en vit sky, ty det var vanligen kallt ute och mycket snö. Så blev det tal till barnen, plundring av granen, sång och återigen sång samt tal till de äldre och sist avslutning.

Men fastän svetten rann inte bara av väggarna utan även på deltagarna, som nu på knarrande, snöiga vägar sökte sig hem, hördes aldrig av någon förkylning. Ett starkt och hårdigt släkte!

Söndagsskolans fest var bygdens största tilldragelse under helgen näst julottan.

Hos Anders på Villagatan

Anders berättar för Kumla Julblad

Det vore orätt att räkna Villagatan till de pampiga gatorna. Men den är ett stycke idyll. Inte i dag, då snömassorna helt behärska trädgårdarna, men på vår-sidan och under högsommardagar har man lätt att förälska sig i Villagatan. Ingen industri och inga affärer ha sökt sig hit. Men det oaktat är Villagatan ingen »död» gata, mest tack vare att vid dess mitt reser sig socknens största lärdomsanstalt: Fylsta skola. Varken skolans yttre eller inre visar några moderna linjer. Men så är den också 35 år.

Här bo också tvenne av Kumla förgrundsmän: över-läraren och fjärdingsmannen. Den förre kör nu fram sin bil, och tillsammans med den ungdomlige men grånade inspektören anträdades en inspektionsresa, som måhända kommer hjärtat att klappa oroligt på någon lärarinna borta i B-skolan.

Jag fortsätter min vandring till min gamle vän Anders. Vi ha kommit överens om en pratstund. Allt sedan jag blev bekant med Anders har jag sett upp till honom såsom till en ovanligt intressant person med god intellekt. Aldrig blir det långsamt i Anders sällskap, ty hans intressesfär är vid. Men i dag skall jag »plocka» honom på egna upplevelser i föräldrar-hemmet. Ty Anders far var handskomakare med egen disk och flera gesäller, vars antal växlade med arbets-tillgången.

Jag kommer just lagom för att se Anders vittja postboxen.

— De här är just inga välkomna långschar, säger Anders, medan han viker ihop sin kronodebetsedel.

— Men du har väl ingen svårighet att klara den pålagan. Kapitalet växer väl alltjämt för dej, Anders?

— Det går sakta numera. Man börjar bli gammal, och innehållet i avlöningsasken allt mindre. Men strunt i det! Nu gå vi in och prata!

— Sedan vi sist träffades, har du förlorat din gamla mor. Det kändes tungt, förstår jag, käre Anders. Men det är nog skönt för de gamla att få sluta, innan livet blir en alltför tung börda för dem själva och andra.

— Det kändes så trösterikt att veta, att lilla mor

Tiderna förändras, och det som kan samla folket till nöjen eller arbete bär också skiftande utseende, allt efter tidens och människornas smak. Men att i ungdomens år ha varit med och givit av sin kraft och sitt intresse åt ideella strävanden, det ger mer än behållning för stunden. Det blir till värdefulla minnen. Man känner djupt lyckan att ha i någon mån fått vara med i arbetet för mänsklighetens lyftning.

Illustr. av Maj Burén.

Frusna, dekorativa **Efterrätter**

Marcipan, egen tillverkning

Trevligt, fyllda **Konfektkartonger**

Förmedlar tårter m. m. över hela landet

HÅKANSONS EFTR.

KUMLA

Carl Johanssons

TRÄVARUAFFÄR

Hyvlat och ohyvlat

Virke

säljes till lägsta priser

KUMLA Rikstel. 66

kunde gå hem till Gud, som hon sade, efter att väl ha fyllt sin jordiska uppgift och att det vackraste kärleksförhållande rått mellan henne och oss, som hon lämnat kvar. Redan från sin tidigaste ungdom fick hon pröva på hårt arbete och fattigdom. Farfar rycktes tidigt bort. En elakartad sårskada, kallbrand och slut. När mor var ett par och tjugo år blev hon bekant med far, som hade skomakerirörelse. Mor säges ha varit en vacker brud. Far var också ståtlig, rak i ryggen som en löjtnant och ingalunda typen för skomakare.

— Hurdana voro gesällerna under dina uppväxtår? Du har kanske något minne av din fars gesäller?

— Far bytte inte ofta gesäller. De trivdes med konditionen hemma, och far var i regel belåten med dem. En av gesällerna glömmar jag aldrig.

Av någon anledning, som jag ej minns, hade han förlorat sitt ena ben. Trots detta avstod han ej från spriten. Det var ju så vanligt, att gesällerna skulle ta frimåndag allt emellanåt. Och det var också vanligt, att de ställde till slagsmål, när humöret kommit i toppform. Fars enbente gesäll var av godmodig läggning,

men var han drucken så hade han ingenting emot ett »rejält slagsmål». En gång såg jag honom inblandad i ett riktigt »gruff». Med en förvånansvärd skicklighet fredade han sig med kryckan, och olycklig den som kom i hans närhet. Vig som en orm hoppade han på kryckan som den mest tränade cirkusartist. Mellan far och honom rådde alltid ett gott förhållande, och han arbetade också hos far under olika perioder.

— Alla gesällerna voro väl inte lika lätt att samarbeta med?

— Kynnet var ju lite olika. Men voro de bara nyktra, så gick allting bra. Genom att gesällerna spisade tillsammans med mästarn och hans familj och bodde på verkstaden, så utgjorde de nästan medlemmar av familjen. Vid ett tillfälle hade en av fars gesäller gripits av ett fruktansvärt bärsärkalyne, som

nära på kostade mor livet. Far och mor var på julkalas borta i grannbyn. Vi barn hade lämnats ensamma hemma. På kvällen kom en av gesällerna drucken hem till verkstaden, som låg intill vår sängkammare. Han började med ens svära och slängde omkring skor och läster i rummet. Min äldste bror och jag skyndade i vintermörkret bort och underrättade våra föräldrar. När gesällen hörde, att far kommit hem, tilltog hans ilska och han hotade mörda far. Han öppnade också den olåsta dörren och skulle med skomakarkniven i hand ge sig på far, då mor, som stod närmast dörren, var nog rådig att rikta en knytnäve mot gesällen, så han tumlade om på verkstadsgolvet, och låste dörren. Sedan blev det tyst. Gesällen hade stor respekt för mor, även då han var onykter.

— Se'n vart det väl slut med konditionen?

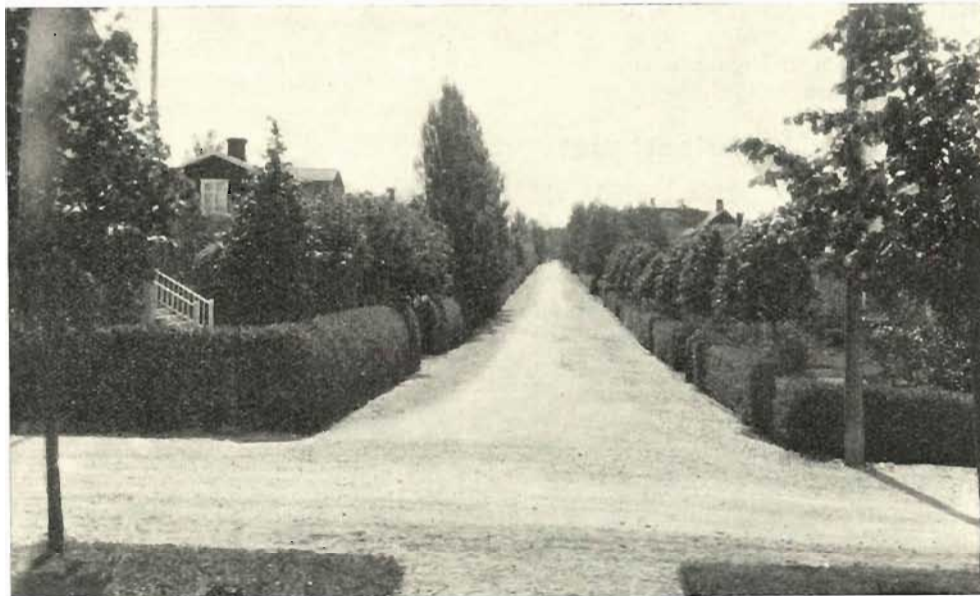
— Ja, far vågade inte ha honom längre. Det hjälpte inte, att han dagen därpå bad både far och mor om förlåtelse. Han var skicklig skomakare, men hade ett alltför farligt humör, när spriten omstöcknat honom.

— Någon annan mera tillspetsad händelse minns jag inte, fortsätter Anders. Gesällerna voro barnkära, och avlö-

ningsdagen väntade oss barn i regel leksaker eller gottor. Men roligt var det att sitta och lyssna till gesällernas upplevelser. De kunde berätta. Även om de »skarvade» åtskilligt, så upplevde de mycket under sina »resor» land och rike omkring.

Anders är en god berättare, som man gärna vill lyssna till. Under vårt långa samtal har jag sett min egen fars skomakarverkstad framför mig och den lilla stolen, där jag som pojke suttit och betraktat, när gesällerna snodde becktrådar och med säker precision satte borsten på dem och sedan började att sy fast sulan. Det var en god stunds arbete, som nu göres på ett ögonblick. Nog var det åtskilligt med poesi över det gamla handskomakeriet, och inte så lite filosofi kunde spåras bland de mestadels begåvade men oroliga gesällerna.

— r.

Den idylliska Villagatan

Utnyttja de goda tiderna till att

trygga Eder framtid och ålderdom

Ring upp Allmänna Liv-Odens
representanter i Kumla och begär offert!

Barnförsäkringar - Livförsäkringar
Pensionsförsäkringar - Livräntor

Folkskoll. Gustaf Hagsjö • Kassör Herbert Widén
Tel. 390 Tel. 485

Tyskland-Tjeckoslovakiet-Österrike-Ungern

Har man en gång fått reslusten i blodet, så är det sannerligen inte lätt att stå emot frestelsen att i högsommartid säga farväl till Kumla på någon vecka.

Min kamrat från Finlands- och Estlandsresorna var även i år hägad att göra en gemensam färd bort från våra svenska landamären. Vi dryftade först förslaget

Dresden

om Rysslandsresa och hade så gott som bestämt oss därför, då vi hastigt och lustigt ändrade resplan. Av en tidigare Rysslandsfarare varnades vi för att resa 3:e klass, och att resa 2:a klass det nöjet ville vi ingalunda kosta på oss. Det var dyrt nog ändå att resa hos Sovjet.

Men ut skulle vi!

Våra blickar skådade ut på Mellaneuropas tätbefolkade region. "Har ni nån billig sällskapsresa till kontinenten i början av juli?" sporde vi Alltrafiks resebyrå i Stockholm. Och dagen därpå kom ett tjockt konvolut med plan för en mångfald resor. Det dröjde inte så länge förrän vi voro överens om, att en resa till Wien och Budapest skulle bli något av vårt livs stora minnen. När vi sedan tittat på kostn. för resan dröjde det inte länge förrän vi bestämt oss för "Österns Paris" och Budapest.

Ett par kamrater hade fått höra om vår resa och ville följa med. På morgonen 2 juli var det en kvartett kumlater, som med stora förväntningar gingo ombord på den tyska färjan, som skulle föra oss över till Hitlers stora rike. På färjan träffade vi också vårt övriga sällskap: ledaren fru Keller, en älskvärd och högst språkkunnig dam, tvenne kvinnliga kontorister, en änkefru samt hennes son, alla med blågul rosett som igenkänningsmärke.

Från Rügen till fastlandet har man hittills fått färja över tågen, vilket varit en tidsödande procedur. Nu höll man som bäst på med en jättebro mellan ön Rügen och Stralsynd. Bron har också under hösten invigts.

På kvällen nå vi Berlin. Här göra vi en gemensam rundtur genom de mera sevärda stadsdelarna. Ett uppehåll göres vid den okände soldatens grav. Inne i den ståtliga byggnaden brunno ljus på båda sidor om graven, som var smyckad av kransar. Riksdagshuset var

ännu ej färdigt efter den så mycket omtalade branden, som påstås mer än något annat skänkt nazismen seger.

Mera saga än verklighet.

Dagen därpå ha vi en lång tågresa. Innan kvällen ska vi vara i Österrikes huvudstad. Och dit är gott om mil. Men resan går genom sachziska Schweiz, vilket vi hört talas om skall vara gudomligt vackert. Dresden är den första mera betydande stad, där tåget stannar. Landskapet är starkt kuperat. Långa sträckor följer järnvägen Elbe, där hjulångare glida fram med massor av turister. Ned mot Elbe slutta imponerande berg. Och här och var se vi högst uppe på bergskronet en gammal riddarborg, som naturligtvis har sin intressanta historia från långt förfarna tider, späckad med kärlek och romantik. På sluttningarna förekomma en och annan odling, och nere vid flodstranden myllrar det av små näpna villor i skarpa färger. Ja, det är nästan mera saga än verklighet...

I Tjeckoslovakiet.

Det duger inte att hängiva sig åt drömmier och glömma sig bort från nuet. Tåget har kommit till Bodenbachs gränsstation, och nu vill tjeckerna titta på oss ett tag, åtminstone på våra papper och vårt gepäck. Så få vi också tala om, hur många slantar vi ha. Detta in-skrives i passen.

Första pampiga stad i tjeckernas land är Prag. Nog verkar den bra rökelig från kupéfönstret, men det får väl skyllas på ångloken. Prag har namn att vara en av våra mest måleriska städer. Folkmängden har kraftigt ökat och utgör c:a 850,000.

Tjeckoslovakiet är som bekant ett nytt land, bildat efter världskrigets slut av provinserna Böhmen, Mähren och Slovakien, vilka alla tillhört den österrikisk-ungerska statskroppen. Landet har en betydande industri på grund av dess rika tillgång på mineralier. Icke mindre än 260 kolgruvor äro bearbetade jämte ett flertal silver-, koppar- och andra gruvor samt en guldgruva. Knappt halva landets befolkning sysselsättes i jordbruket. I de frukt-

Kejsarslottet Schönbrunn, Wien

KÖP JULKLAPPARNA

Kumla Järn- & Redskapshandel

Fredrik Emberg

Tel. 25 & 325

Tyrolaren och turisterna i solskenshumör

bara trakter, som vi färdades genom, förekommo bördiga fält av vete, råg, havre, korn, sockerbeter och inte att glömma de kraftiga vin- och tobaksplantorna.

Spänningen mellan tjeckerna å ena sidan samt österrikerna och ungrarna är rätt så allvarlig. Även till tyskarna råder det spänning. Vid tjeckiska gränsen få vi lämna ifrån oss de tyska tidningarna, och i Österrike och Ungern upprepas samma historia beträffande tjeckiska tryckalster. En episod från hemresan belyser "vänskapen" bättre. I Budapest hade jag köpt ett litet välgörenhetsmärke till förmån för fattiga katolska barn. När vi lämnat Ungern, förekom den vanliga passkontrollen. Tjecken fick se mitt märke på rockuppslaget och befälade det genast bort. Innan jag stoppade ned det, tittade jag förvånat på det farliga märket. Den lilla madonnabilden kunde väl inte stöta en tjeck, vars fosterland mig veterligt bekänner sig till katolska läran. Det var inte madonnan, det var det lilla bandet i de ungerska färgerna, som föranledde tjeckens ultimatum.

Den ståtliga, vita vallmon.

Tåget hastar fram genom idel natursköna trakter. Från Prag ha vi haft sällskap med floden Moldau, som vi så småningom svika genom en ny bekantskap, nämligen Marchs biflod Thay. Vid Brunn dominera vinfälten. Här och var odlar man den ståtliga, vita vallmon. Dess frö användes till att dekorera vetebrödet med. Man behöver inte precis vara jordbrukare för att konstatera skillnaden mellan den sydländska och svenska odlingen. Skiftena äro inte stora. Tegarna avbrytas ej av några diken, utan de olika odlingarna växa ihop med varandra. Gårdarna äro mestadels av tegel och vitrappade. Ibland ser man ett och annat korsvirkeshus av skänetyt.

Vi ha nu kommit in i Österrike. Gränsstad är Brec-lava. Alpernas ståtliga silhuett tjuvar i sommarkvällen. Hjortar och harar äro synliga i skogsbrynet intill banan. Efter 13 timmars oavbruten resa nå vi kl. 9 på kvällen Österrikes huvudstad.

»Vin, Weib und Gesang»

sjöng man förr, då man ville karaktärisera den stora Donauastaden. Men Wien har kanske mera än någon av Europas huvudstäder fått känna verkningarna av världskriget.

Redan under vår första kvällsvandring komma vi i kontakt med Wien av i dag. Det glada Wien existerar knappast för stadsborna själva. Industrien och affärsli-

vet tyngas av dignande skattebördor. Nästan allting i varuslag är dyrt. Kaffe med ett bakelse ville man ha 1.60 för.

På gatorna vandra skaror av unga flickor, fria från all blyghet, och bjuda ut sig. Man hyser verkligt medlidande med de stackars flickorna. De se i regel bra ut, och i många fall har säkert nöden drivit dem till deras snuskiga "förvärvsarbete". Gamla, trasiga gubbar och gummor äro inga ovanliga typer i stadsbilden. Sent skall jag glömma den arma kvinna, som en kväll kom släpande med ett trasigt knypte, i vilket hon samlat upp matrester m. m.

En rundtur i Wien bjuder mycket av intresse. Vår ciceron har en underbar pratförmåga och är tillika en rolig humorist. "Turisten" hastar omkring här och var i den store kompositören Johann Strauss stad. Hans odödliga vals hör man överallt på kaféer och restauranger.

Donau bara blå om torsdagarna.

Vår ciceron frågar oss, om vi tycka att Donau är blå. Men det kunna vi inte påstå. Den var så smuts-gul den kunde bli. Vi fingo emellertid veta, att Donau är bara blå om torsdagarna, ty då tvättar man allmänt i Wien och använder mycket blåelse.

Det mest intressanta på rundturen var besöket på slot-tet Schönbrunn. Utrymmet tillåter ej en skildring därifrån.

På kvällsutflykt till Alperna.

På söndagarna är Wien avfolkad. Ung och gam-mal vandra då tidigt upp mot Alperna eller göra en kanotfärd på Donau. Att kanotfärderna äro wienbornas hobby, fingo vi erfara på söndagskvällen, då vår färd-ledare hade ordnat med en utflykt till de alpiska plat-serna Kahlenberg och Leopoldsberg. Från dessa har man en vidsträckt utsikt över miljonstaden. Långt nere i en dal ligger det sköna Wien, 4 mil lång och 3 mil bred. På krönet av Leopoldsberg ligger ett kloster, som uppförts tack vare en slöja. Kung Leopolds förtju-sande maka rå-kade en dag förlora sin slöja. När man efter mycket letande slutligen fann den, lovade kungen sin drott-ning att uppföra kloster, vilket ju var vackert gjort. Om nu bara le-genden är sann.

En trevlig tyrolare med ett helt fång av små tyrolerhattar frestar oss till köpenskap. Han är en typisk representant för den gemytliga o. glade sydlännin-gen. Inte har han någon svårighet att få oss att offra en tvåkrona på den lilla näpna hatten, o. inte heller vi att få tyrola-ren i kameran.

Leopoldsberg

Välkomna och köp

Blommor till Julbordet!

ERNST ERIKSSON, KUMLA

Handelsträdgård och Blomsteraffär

Beställningar av Kransar och Buketter mottagas

Telefoner: Affären 313, Trädgården 253

Brattislava

Vid nedfarten från Alperna fara vi förbi hela rader av vingårdar. Utefter en del hus hänga halmkransar, vilka beteckna att vin saluföres i dessa hus.

En dags båtfärd till »Donaus drottning».

Måndagen 6 juli mötsågs med stora förväntningar. Programmet upptog då en 13 timmars färd på Donau. När vi kl. 6 på morgonen lämnade våra bäddar och tittade ut, sågo vi solen lysa från klar himmel, bådade en härlig men varm dag.

De första timmarna av Donaresan bjuder landskapet på föga av intresse. På middagen anlöpes Brattislava, Tjeckoslovakiets andra stad med 125,000 invånare. Stan ser pampig ut, och att döma av de många kyrkorna måtte det kyrkliga intresset vara stort. Komärom är en liten men sevärd stad. Säg så vackert, inbjudande ut med sin evang. kyrka vid Donaustranden. Staden är delad mellan Tjeckoslovakiet och Ungern med Donau som gräns. Det har givetvis sina stora olägenheter. En lantbrukare kan t. ex. ha sin odling i båda länderna. Tragiskt är det naturligtvis vid krigstillstånd. Då kan det ju inte undvikas, att tjocka släkten kommenderas ut att skjuta ihjäl varandra.

På em. nå vi mera kuperade trakter. Landskapet blir alltmera bergigt och romantiskt med ståtliga riddarborgar. Hettan är tropisk, vilket också börja märkas å våra ansikten. Den ungerska gränsstaden Esztergom ligger så trivsamt högt över Donaus yta. Den är, trots sin litenhet, säte för ärkebiskopen och var under medeltiden Ungerns huvudstad och främsta handelsplats.

Ung och betagande...

Framför oss ligger Budapest, "Donaus drottning", ung och betagande i den ljumma högsommarekvällen. Vi få ett högtidligt mottagande. Vid hamnen möter en militärmusikkår, som i toner hälsar de med båten anlända unga krigsskoleeleverna från Wien. Ett par kända flickor från turistbyrån ta hand om oss och ledsaga oss till Hotell Bristol, som skulle bli vårt hem de närmaste fyra dygnen.

När vi blivit installerade i våra präktiga rum, gå vi som vanligt och titta ut genom fönstret. Men det skulle vi inte gjort... Inte kan man sova i ett rum från vars fönster man få blicka in i sagans förtrollande värld. Nedanför låg Donau och glänste, bestrålad av mångtusende ljus. Och däruppe på andra sidan, det var väl sagoslottet, som i sin fasadbelysning strålade lika un-

derbart, som vi sågo det som småttingar första gången i sagans mer eller mindre drömda värld. Däruppe störtade ett vattenfall ned mot stan, illuminerat med hela knippen av ljus. Och varhelst vi än låta blicken glida, så fånga vi nya scener i kvällens trolska, stämningsmättade Budapest.

Den skönhet, som Budapest utvecklar en dylik högsommarekväll, anses överträffa t. o. m. vad Venedig kan bjuda på. Budapest har gjort mycket för att rikta främlingarnas uppmärksamhet på "Österns Paris", som staden nu mera än Wien kallas. Genom att frikostigt erbjuda särskild turistvaluta räknar man med enorm ökning av turistströmmen.

Donau skär staden i två hälfter. De olika delarna hade förr var sitt namn, Buda och Pest. Stadsdelarna sammanföres med ett flertal broar, av vilka Elisabetsbron är den förnämsta och tekniskt ryktbar.

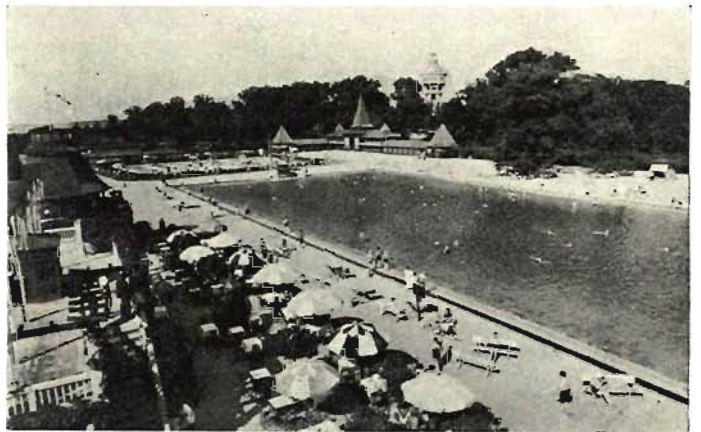
Även i Budapest är det ordnat med rundturer. En gammal ungersk jaktvagn utgör vårt ekipage. Den drages av tvenne hästar i en takt, som aldrig blir uppdriven, varför man hinner väl se vad som passerar. Kejserliga slottet och de världsberömda St Gellértbaden slå mest an på turisterna. Men även kyrkorna och parlamentshuset, näst Englands Europas största, voro mycket sevärda. Det var liksom en hälsning hemifrån, när ciceronen visade parlamentshusets granipelare, som voro av svensk granit.

Det lär finnas ett Karl XII:e minne i Budapest, men vi voro tyvärr okunniga därom. Konungen rastade en natt i staden under sin ritt från Bender till Stralsund.

Postmästaren skulle bli ormmänniska.

Framförallt är det de många baden, som skänkt staden ryktbarhet. Donaus bredd inom stadens område växlar mellan 300 och 800 m. Här ligger också Margaretabaden med storartade parker och riklig vegetation. Det är inte dessa anläggningar, som skapat glans åt ön, utan Margaretabaden. Kalla och heta bad med starka svavelångor bjudes allmänheten för ett gemensamt pris av 1.50. Vi prövade alla badformerna, som tycktes bekomma oss alla väl. Det lär inte finnas någon värk i världen, som klarar sig här. En svensk postmästare, full med reumatism, påstod efter en badkur i Budapest, att han skulle sluta sin tjänst och uppträda som ormmänniska. Kan man tänka sig bättre reklam.

En verklig upplevelse är det att vandra på det stora ströget vid Donau och lyssna till tonerna från de många

Margaretabaden, Budapest

De bästa och billigaste

MÖBILIERNA

finner Ni i

A. Klaessons Möbelaffär, Kumla

Tel.
149

Elisabetsbron i Budapest

musikcaféerna, som nästan flyttat ut på gatorna. Tidningspojkar skrika ut namnen på sina tidningar på ett språk, som är absolut oförståeligt. På gatorna saluföres praktfull ungersk hemslöjd. Tur att man inte är rik, ty då kunde man bli utfattig. Min kamrat har fullt att göra med att hålla fiolspelande småpojkar ifrån sig. Ett par av dem har spelat ett stycke och fått några filler. Nu vill alla spela för svensken, som har gott om filler och även pengö, ty annars hade han väl inte köpt den praktfulla sidenblusen till sin fästmo.

Vid en rundtur få vi en dag se en mindre vanlig plantering. Mitt i ett stort centrum har man medelst blomgrupper åskådliggjort de områden, Ungern fick avträda efter världskriget. Blommornas färg markerar de olika områdena. Runt om är en text sammanförd av blommor, där det ges uttryck åt en förhoppning om att Ungern snart skall återfå vad ett olyckligt fredsslut berövat landet.

Till Budapests undre värld.

Turistbyråns i Budapest gjorde allt för att vi svenskar skulle få bästa möjliga utbyte av besöket. Tvenne kvinnliga guider voro till vår hjälp. Båda voro högst intelligenta och verkliga språkgenier. En av flickorna, mörk med farliga ögon, kunde t. o. m. en del svenska glosor. Vår yngste kamrat ökade avsevärt hennes kunighet i hjältarnas språk. Tänk om hon vetat, att hans mamma haft så mycket guld, då hade hon väl gjort än större ansträngningar...

En studie av Budapest nattetid ingick också i resplanen. Våra guider hämtade oss kl. 10 en kväll och i tvenne bilar startade vi mot det okända. Första anhalten var ett mera ansett café, där man till vår ära spelade "Ack, Värmland du sköna". Efter en stund bröto vi upp och hamnade om en kvart på en restaurang, där ett äkta zigenarkapell konserterade. Kapellet lär vara känt för svenska radiolyssnare genom utsändning från Budapest. Det var idel zigenareungdomar i tonåren, som med stor färdighet förde stråkarna. En 4 års flicka, som för länge sedan borde varit hos "John Blund", utförde danser.

Klockans visare pekade på midnatt, då vi voro färdiga för sista etappen. Redan vid inträdet i lokalen förstodo vi, att här väntade oss ett program, som våra svenska myndigheter skulle säga nej till. En del skickligt utförda akrobatnummer kommo oss först att glömma, var vi befunno oss. Men blickade vi ut över publiken, så var det inte svårt att se, i vilken miljö vi kommit.

Så skulle det bli "konstnärlig" dans. Den bestod huvudsakligast av dansöernas upprepade exponering av sin nakenhet. Efter de olika numren var det allmän dans. Min kamrat viskade ordet bordell, när vi vandrade ut till bilarna. Och det var kanske så. Vad menade turistbyrån "Equipage" med att visa oss kalla nordmänskisar den "undre världen" i deras stad? Och vad tänkte nattcaféets personal och gäster om oss, som kommit till deras snuskiga håla för att njuta av ett glas citronvatten. Men nog tyckte vi, i likhet med Strindberg, att det är synd om människorna. Och då framförallt i Budapests undre värld.

Så hade vi då fått se olika sidor av Ungerns stora huvudstad, som räknar en miljon själar. Med verkligt vemod lämnade vi den vackra staden och dess i mängt och mycket hårt prövade folk, som med sin sång och musik skänkt oss många stämningsfulla stunder.

Humor i restaurationsvagnen.

Tidigt på morgonen begynner vår långa hemresa, som dock omväxlade med ett uppehåll i Dresden. Vi ha snart kommit in i Tjeckoslovakiet. I den tjeckiska restaurationsvagnen få vi vara med om en rolig episod. Min kamrat ville ha något att dricka och beställde limonad. Vår kypare kom också mycket riktigt med ett litet glas saft samt en flaska vischyvatten. Men han hade ej mera än ett glas. Ett glas heter på tyska "ein glass". Om en stund kom kyparen och serverade min kamrat ett rätt ägg i en kopp. Vi gjorde en avböjande gest och upprepade ein Glas. När han sedan återkom, satte han också fart på våra skrattmuskler. Han hade nämligen flyttat över ägget från koppen till ett glas. Emellertid var han inte själv säker på att ha serverat rätt, ty i ena handen hade han ett tomt dricksglas. Kyparens beteende får sin förklaring, då man vet, att orden ett och glas i tyskan äro mycket lika.

I Dresden

fingo vi tillfälle att under förmiddagen göra en hastig rond genom en del av stadens många konstmuseer och bl. a. betrakta den underbara Sixtinska madonnan. Och i Dresden mötte vi också dagrar och skuggor i Hitlers rike. Men nog är det ordning i våra dagars Tyskland. Det märks inte minst, då man kommer söderifrån.

Efter 22 timmars resa från Dresden ha vi nått hemorten, många intryck och upplevelser rikare. Vad det är roligt att resa!

Det vackra Budapest

Vid Julinköpen besök

MARTINS JERNHANDEL

Som välkomna **JULKLAPPAR** ber jag få rekommendera:

TEL.
67

Kokkärl av koppar, aluminium och rostfritt stål, **Fickknivar**, **Saxar**, **Ljusstakar** och **Kandelabrar** i tenn och messing, rostfria **Bordsknivar** o. **Gafflar** samt **Förskärare** **Manglar** och **Vridmaskiner**, **Skidor**, **bindningar** och **stavar**, **Stålsparkare** o. **Sparkskor**, **Skridskor**, **Bandyrör**, **Bandyklubbor** och **Bollar** m. m. **PRESENTKORT**

Från flydda tiders Kumla

När Elvbro bryggeri brann.

Vintern 1875 omtalas såsom mycket sträng. Under hindersmässan i Örebro rådde en fruktansvärd kyla. Termometern visade en dag, om man får tro de gamle, på 40 minusgrader. Marknadsbesökarna tyckte också, att kung Bore var mer än vanligt sträng, då han utan pardon satte sin vita stämpel på deras mindre skyddade kroppsdelar.

På landsvägen mot Kumla befinna sig tvenne skomakare, som efter marknadsbesöket skulle återvända till hemmet i Hallsbergstrakten. Aldrig hade vägen mellan Örebro och Kumla varit så lång som i dag. Kölden pinade dem såsom aldrig förr. Oupphörligen fingo de stanna för att hjälpa varandra att medelst snö gnida de frostmärkta kinderna eller näsan. Ehuru de hade tagit sig en »styrketår» före vandringen från Örebro, ville dock näsan ej behålla sin gamla, rodnande färg.

När de hunnit till Kumla by, hade det mörknat tillräckligt för att de båda skomakarna tyckte sig ha all anledning att söka logi i närmsta gård. Den ene föreslog emellertid, att de först skulle gå ned till Elvbro bryggeri. Sagt och gjort. Men därifrån kom aldrig mera än en av dem med livet. De fingo disponera en kammare över bryggerilokalen. På natten utbröt eld i bryggeriet. En av skomakarna lyckades rädda sig ut genom ett fönster, lämnande kamraten kvar för att levande undergå kreation.

Vesta skola vid sekelskiftet

Konstig gubbe i Vestaskogen.

I slutet på 1880-talet fanns i Vestaskogen en konstig gubbe, som där ordnat sig ett näste, vilket troligen saknade motstycke. Stugan var till det yttre omhöljd med torra gran- och björnbusskar, så att icke en enda stock i väggen var synlig. Dessa gran- och björkruskor hade han hopspunnit med kreatursgödsel, så att kojans vid hastigt påseende liknade en torr ris-hög. Han påstod ha gjort det i den dubbla avsikten, att väggarna icke skulle taga röta och för att avhålla skolbarnen från att hålla sitt »fyr» utanför hans väggar, vilket de dock ändå gjort av nyfikenhet. Ovan-

för kojans tak reser sig en skorsten, 2 meter hög, och gjord av kullerstenar i form av pyramid, i vars övre öppning en anjovisburk tjänade som yttre spjäll för att utestänga regn och snö. För ljusets insläppande fanns tvenne små fönstergluggar.

Gubben och gumman hade hälften var av stugan, påstods det, och osannolikt såg det inte ut, ty den del, som var gummans, var rätt bra upphyvsad, vilket man inte kan säga om gubbens. »Odlare-Anners», som han av allmänheten kallades, lär varit värmlänning och född i ett stall. Och därför tyckte han, att det ej var så fasligt noga med honom i vardagslivet. En gång om året beströk han hela sin kropp med tjära för att icke ohyran skulle besvära honom. En av honom förfärdigad dragkärra och kälke väckte på sin tid överallt undran genom dess många föremål, som voro fastspikade vid desamma.

»Om sagan är sanning».

»Rövarliv i Kumla» är rubriken på en tidningsnotis från hösten 1878. Notisen skildrar ett allvarligt slagsmål vid Sätra. En skomakare från Brånsta och en gruvarbetare från Hällabrottet drabbade samman med påföljd, att skomakaren transporterades till lasarettet och gruvarbetaren till länsfängelset i Örebro.

I en senare notis får man veta, att gruvarbetaren, som var inflyttad från Hova, länge varit en plåga för Kumla. Många uppväxande ynglingar hade genom hans föredöme och sällskap blivit fördärvade. Tidningen tillägger, att »besynnerliga berättelser om brännvinstillgång i Hällabrottet äro gängse, och om sagan är sanning lär allmänna åklagaren där ha ett mål för sin särskilda uppmärksamhet».

En dyster kulturbild från 1870-talets Kumla.

En pistolsmed från Örsta.

Den härom året i 90-årsåldern avlidne Lars Larson i Elvesta berättade en gång, att på hans farfars gård i Örsta fanns i mitten av 1700-talet en pistolsmed, som var anställd av kronan. Han var skyldig att stå i smedjan hela dagarna, ifall det skulle komma något hastigt bud med reparationer eller order om att

**Nyttiga
Julklappar**

Tel. **87**

köpas bäst i

SKOCENTRALEN
KUMLA

Rikhaltig sortering av de bästa fabrikat av **Skodon, Tofflor, Bottiner** och **Galoscher** till fabrikspriser

göra nytt. Då kom det kurirer till häst, och det var så bråttom. Om smeden var ute, så måste någon av familjen stå på pass och varsko, om det skulle komma någon kurir. Det var för att smeden skulle hinna in i smedjan och sota ner sig. Bara han kunde hinna med det, så var det bra. Till smedjan åtgick träkol, som framställdes på gården. Området kallas ännu i dag för Kolabotten, och jorden är också svart som sot och lämpar sig bra för potatisodling.

»På skottkärra, nota bene».

En dag på förhösten sammanträffade Kumla Julblads utgivare med en gammal f. d. kumlabo. Han hade lärt skomakeriyrket hos Halling i Hörsta. Där arbetade samtligt en son till en mycket omtalad husar R. Denne hade sitt husarboställe i Stene.

På en kommandering till Axvall träffade R. en prästdotter, som han sedan gifte sig med. Han hade inbillat henne, att han hade en herrgård i Kumla. Efter tjänstens slut å Axvall återvände R. med sin maka till Kumla. De färdades då vägen förbi Säbylunds storslagna fideikommiss. R. spordes då, om detta var hans herrgård, som han pratat så mycket om. När hon sedan fick se det enkla bostället på Stenebacken, vart hon djupt besviken och åtskilligt ledsen.

R. var trots sin fattigdom mycket för att vräka sig. Vid ett barndop hade han ställt till med kalas. För att gästerna skulle få något begrepp om hans välstånd, befälde han i deras närvaro hustrun att gå ner i matkällaren och »ta laxtunnan och ställa den på silltunnan och skära ner gåshalva». Vid samma tillfälle sa han till hustrun att ta fram två ljus. Hon svarade, att de ägde blott ett. »Skär av'et», sa R. Det blev sedan ett ofta använt slagord i byden.

R. hade ett par pojkar, som hade gemensam sovplats i en soffa. De slogs en kväll om täcket, som ej ville räcka till för dem båda. När R. hörde detta,

brummade han: »Sämjes ni ej om rya? Då svarade en av pojkarna: »Ja har inte mer än lite av det ena säckabannet.»

En annan kumlahusar, L-II, blev en gång av befälet på Axvall tillfrågad hur mycket hö han skördade på sitt soldattorp. »75 lass — men på skottkärra, nota bene», svarade L-II skälmaktigt.

»Bobrikoff» och andra gesäller.

Mycket ha skrivits om forna tiders skomakargesäller, men åtskilligt finnes ännu att förtälja. En f. d. fjärdingsman i Kumla har för Julbladets utg. berättat om några av dem.

»Myggan» hade hållit på och frät länge och väl och slutligen hamnathos rättvisan. Vår sagesman hade det föga angenäma nöjet att vara hans sällskap till »statspensionatet» i Örebro. Där ville polisen inte ta emot »Myggan». De hade fått nog av gesällerna från Kumla. Fjärd. mannen ilsknade till o. tyckte det var »svinaktigt att inte ta emot »Myggan», o. märkte inte förrän efteråt att han använt ett dåtida

ofta använt smädeord mot ordningsmakten. »Myggan» fick emellertid kvarstanna och uttjäna sitt straff. Han hade en ovanlig förmåga att känna igen folk. Särskilt det kvinnliga Kumla kände han till, både dess för- och tillnamn.

»Abraham» var ofta i trumftagen. En kväll kom han hem åtskilligt »påstruken» och hamnade på verkstadsgolvet. På natten hade han fått tag i en flaska med skosvärta, som han hällde i sig under förmodan, att det var brännvin. När kamraterna på morgonen tittade honom i halsen sågo de, att han var aldeles svart. »Abraham» klarade sig från äventyret, enligt egen utsago, tack vare det flitiga brännvinsdrickandet.

En annan gesäll bar det ryskklingande namnet »Bobrikoff». Namnet hade han fått för sin likhet med den från rysk-japanska kriget bekante ryske genera-

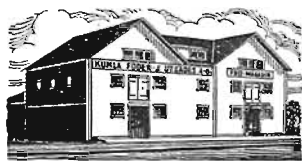

Köpmangatan

(Dohlwitz bokh)

LANTBRUKARE!

Kom ihåg att **»Utsädesbolaget»** är bästa inköps- o. försäljningsställe

Vi **uppköpa** till högsta dagspriser:

Råg, Vete, Havre, alla slag, Ärtor, Gräströ, Hö, Halm m. m.

Varorna hämtas resp. levereras till Eder gård

Vi **sälja** till lägsta dagspriser bl. a.:

Gödningsmedel, Kraftfoder, Utsäden och Betningsmedel

Telefonanrop: **»Utsädesbolaget»**

KUMLA FODER- & UTSÄDES A.-B.

len. Han fick ett tragiskt slut, i det han hängde sig i Prästgårdsskogen.

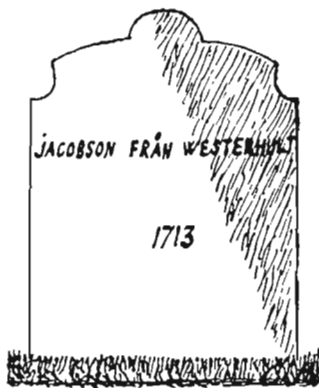
Gesällerna höllo på att festa om tills alla möjligheter att få sprit utnyttjats, ja, de hade knappast skjortan kvar, då de omsider återvände till sin plats vid skodisken. Sedan blev det träget arbete från tidig morgon till sena kvällen, ja, även på söndagarna fortsatte knoget. När man så hade riggat upp sig igen och fått en del kontanter, började man åter svireriet.

Lotterivinst brukar ju inte vanligtvis ge anledning till, att den »trumfande» slår in på bättre vägar. Så blev dock fallet med en av gesällerna. Denne hörde även till dem, som gärna ville ställa till gruff. När så lotterivinsten kom, lämnade han svireriet för alltid, blev godtemplare, köpte tomt och byggde stuga samt gifte sig.

Tvenne andra gesäller hade också gynnats av Fortunas gunst. De kostade på sig en lustfärd till Kongens bye. Här träffade de var sin flicka. Det dröjde inte länge förrän det blev trolovning. Och underligt nog tycktes de vid kontinentala förhållanden vana damerna ändock trivas bra i det lilla skomakaresamhället.

Den äldsta gravstenen

Å Kumla kyrkogård finnes å sydöstra sidan i närheten av den hösten 1935 påträffade gravkammaren.

Stenens utseende framgår av vidstående teckning, utförd efter minnet. Denna gravsten hade för omkring 60 år sedan säkerligen sin ursprungliga plats å sydvästra hörnet å kyrkogården, där det vid nämnda tidpunkt funnos flera stenar från början av 1700-talet.

Om ifrågavarande gravsten har hörts en sägen, att under den skulle ligga begravna ett brudpar, som dansat sig till döds på sin

bröllopsdag. Å densamma kan väl ännu i dag läsas åtminstone: Jacobson från Westerhult samt årtalet 1713. Nederst på stenen torde ännu de till större delen förvittrade bilderna av en man och en kvinna — förmodligen föreställande brudparet — kunna urskiljas.

Sehä.

Vid sekelskiftet

och många år framåt hade samhällsborna inte så väl beställt med tvättanordningar, som i våra dagar. Öster om Ängavägen fanns förr en upprinning och en liten damm. Vid denna var ordnad en klappbrygga och hit förde man sin tvätt, och i det kalla vattnet

En Kumla-ättling skriver från U. S. A.

Sistlidne juli fick Kumla Julblads utg. mottaga nedanstående på engelska skrivena brev.

Mr Nils Helander, Kumla.

Det kan tyckas underligt för er, men jag vill uttrycka min uppskattning av ert mycket värdefulla arbete med att utgiva »Kumla Julblad», av vilket en av mina kusiner i Connecticut sänt mig de sista fem årens n:r, tillsammans med »Kumla i ord och bild».

Jag fick verkligen den ena överraskningen efter den andra. Då jag minns Kumla som min mors födelseort och går tillbaka till min barndoms berättelser om Kumla by, förmodade jag, att det var en liten by om några hundra invånare. Och nu får jag veta, att ni har en liten trevlig stad (!) med över fyra tusen personer och med alla moderna bekvämligheter. Jag tager för givet, att industrierna, särskilt skofabrikerna, ha åtskilligt medverkat till Kumlas tillväxt.

Möjligen har ni utsikt att få ut mera av Kumlas tidigare historia. Må ni bli välsignad med en sammanslutning, som ger framgång åt ert ädla företag. Det skulle kanske ge ett friskare stöd åt de kommande generationerna än något annat.

Tyvärre har jag för närvarande inte något hopp att få besöka mina föräldrars hemland. Om jag dock skulle få ett sådant tillfälle, reserverar jag inbjudningen att hälsa på er länge nog för att säga »hello».

Jag förstår svenska språket och läser alla skandinaviska språk obehindrat men har inte tillräckligt ordförråd för att föra en god konversation. Jag lämnade mitt föräldrahem för 38 år sedan och har sedan ej haft tillfälle att regelbundet tala språket.

Önskande er oavbruten framgång, förblir jag

Er förbundne

A. W. Peterson.

Hawarden, Iowa 22 juni 1936.

bearbetade arbetsamma händer den. När sedan vattenledningen 1914 anlades, förlorade den gamla »tvättinrättningen» sin betydelse.

Vid Ängavägen ligger smeden Bilbergs stuga, som anses vara en av samhällets äldsta. En uthusbyggnad strax intill, tillhörig f. trädgårdsm. Fransson, torde säkert räkna sin tillkomst för ett århundrade sedan. Men även manbyggnaden är av respektabel ålder.

Tänt på småfåglarna i vinfertid!

Pengar på kistbotten

Förr i världen sade man om den, som förvaltade sina pund väl, att han hade »pengar på kistbotten».

Nu för tiden har den förtänksamme sina »pengar på banken», där de äro i tryggt förvar och växa med ränta.

Öppna räkning med

SVENSKA HANDELSBANKEN

Kumla Brandstodsbolag 50 år

Gustaf Andersson

I Kumla sockenstuga samlades den 10 mars 1886 ett antal personer för att överlägga om bästa sättet för att utträda ur Örebro läns brandstodsbolag, antingen genom bildande av en egen brandstodsförening i Kumla socken eller genom inträde i Fellingsbro brandstodsbolag.

Intresset för en egen förening var dock allmänt, varför en kommitté tillsattes att utarbeta förslag till reglemente. Härtill valdes: Axel Ersson, S:a Mos, Gust.

Larsson, Sånnersta, Jonas Andersson, S:a Mos, Gust. Persson, Ol. Gust. Jonsson, Hjortsberga, E. A. Jonsson, Mossby, Lars Jonsson, Kumlaby, Lars Andersson, Prestgården, Lars Pärsson, Blacksta, Er. Jansson, Rala, Joh. Persson, Sanna, Ol. Persson och A. G. Rahlén, Rösavi, Joh. Andersson, Järsjö, Lars Persson, Stene, Erik Jonsson, Fylsta, Petter Persson, N. Via, Jonas Larsson, Ekeby, Lars Larsson d. y. i Vallersta och Per Andersson i Sörby.

Den 10 april samma år var kommittén färdigt med sitt uppdrag. Man enade sig om att försöka bilda en brandstodsförening, när en med säkerhet given försäkringssumma av minst 2 milj. kronor vunnits.

Inga höga tankar om Länsstyrelsen.

Förslag framkom, att man hos Länsstyrelsen skulle söka fastställelse av föreningens reglemente men avslogs enhälligt och med stormande nejrop, på grund av att man alltför väl visste berörda myndighets motvilja mot dylika företag.

Försöksteckningen har framgång.

Att intresset redan från början var stort konstateras vid sammanträdet den 29 maj 1886, då de inkomna listorna visar, att icke mindre än 2,503,430 kronors försäkringsvärde var tecknat. Interimsstyrelse tillsattes och värderingsmän valdes. De senare till ett antal av fyra för varje rote. Värderingsmännen skulle av varje försäkringstagare i arvode uppbära 5 öre pr 1000 kr.

värde av försäkrad egendom, hus och lösören sammanräknat, dock minst 25 öre. Arvodet skulle delas lika mellan värderingsmännen.

Kumla Brandstodsförening bildas.

Vid ett allmänt sammanträde den 27 jan. 1887 konstituerades föreningen. Dess första styrelse fick följande sammansättning: Jac. Jansson, Byrsta, Lars Pärsson, Blacksta, Eric Olsson, Sånnersta, Lars Andersson, Prestgården, Lars Larsson, Vallersta, Lars Persson, Hjortsberga, och Joh. Persson, Sanna, som är ende kvarlevande av brandstodsföreningens första styrelse.

Till ordf. valdes riksdagsman Erik Olsson, Sånnersta, och till v. ordf. Lars Andersson, Prestgården, samt till ombudsman Lars Pärsson, Blacksta.

Det tecknade försäkringsbeloppet hade nu stigit till 2,789,660 kr.

"All vår början bliver svår".

Föreningens hela första uttaxering åtgick till brandskadeersättning redan första sommaren. Den 31 juli antände nämligen åskan A. G. Larssons gård i Björka, därvid hus och inventarier uppbrunno för sammanlagt 3,089 kr.

Hade föreningen motgång vid starten, så har istället fortsättningen varit så mycket mera lyckosam. De största skadeersättningar, som utgått, ha varit under åren 1899 med 5,000 kr., 1916 med 6,542 och 1935 med 14,750 kr. Sammanlagt har i brandskadeersättningar utbetalts c:a 80,000 kr.

När detta skrives uppgick försäkringsstocken till kr. 18,588,490.— och kassabehållningen till kr. 331,694.01. Sålunda en utomordentlig god ekonomisk ställning.

1933 inköpte bolaget en brandbil jämte motorspruta för en kostnad av omkring 11,000 kr. Genom överenskommelse med Kumla mp. äro dessa inrymda å Kumla brandstation och genom gott samarbete med dess brandkår, som utryc-

Joh. Persson

ende kvarlevande av första styrelsen

JULKLAPPS-

problemet löses **bäst** genom ett besök

hos _____

Ett **Presentkort** från Kullbergs — en alltid välkommen julklapp

KULLBERGS **NETR.**

Vandringsminnen från övre Klarälvsdalen

Från diktare, konstnärer och lekmän har man så ofta hört hänförliga lovsånger sjungas om det värmländska landskapets skönhet. Och det är vackert, underbart vackert.

Men vilken bit av vårt land är inte det? Till och med hos oss i det fattiga, lilla Närke. En så högtidlig och suggestiv verkan på ett mottagligt sinne, som vad de milsvitt böljande sädesfälten en sensommarskväll i brinnande närkessol ha, kanske Värmland får svårt att visa maken till. Det verkar på något sätt trängt i Värmland. Landskapet verkar tillknäppt. Det beror nog på de långa, djupa, ofta smala dalarna, som dra genom landskapet och omkring vilka storskogen står djup och allvarlig. Mäktiga älvar, glittrande sjöar och ofantligt stora skogar — det är Värmland.

Då är det inte så underligt om kumlingen, som bor i slättlandets mitt och är van vid vida vyer, lätt faller i extas, då han vandrar i Värmland, ty stundom blir landskapsbilden så begränsad, att man faktiskt tycker sig kunna ta den i famn.

I svindlande Finnskogspolska.

Mellan riksgränsrösen nr 116 och 117 kommer en helt obetydlig älv dansande från Norge. Det är Klarälven. Och den far fram i en svindlande Finnskogspolska där uppe i Värmlands nordligaste hörn. Visst har den växt betydligt sedan den lämnade Holmtjärn på Näsfjället i Härjedalen, men så har den också passerat Rogen och Fämundsjön, och på de 26 milen ned till Vänerhavet hinner den bli stor och mäktig.

Vi slå följe med älven en bra bit. Ibland samlar den sig och visar i en skummande fors, vad den duger till. Och det är inte småsaker. Sigfridsforsen, den största och praktfullaste av dem, är som en kokande häxkittel.

Nej tack! Det fick vara.

Älven hämtar upp präktig hjälp från åar till höger och vänster. Den första kommer från öster och heter Havsvallaån. Alla ortsborna äro icke riktigt belåtna med det namnet. Vi mötte en 70 års man, som tyckte den skulle heta Isvallaån. "För den vråker ihop sådana väldiga isvallar varje vinter." Samme man inbjöd till

ker vid ev. eldsvåda hos bolagets försäkringstagare, har bolaget i görligaste mån sökt skydda sig mot förluster.

Som ordf. har fungerat: riksdagsman Erik Olsson, Sannersta 1887—1905, kyrkovärd Lars Andersson, Kumlabö 1906—1921, kyrkovärd Erik Larsson, S. Mos 1922—26, nämndem. Joh. Andersson, Åbytorp 1927—1931 samt från 1932 lantbr. Viktor Larsson.

Som ombudsman och kassör fungerade nämndem. Lars Pärsson under mer än 40 år till sin död 1928.

Nuv. styrelse utgöres av: Viktor Larsson, ordf., Per Persson, Rösavi, v. ordf., Carl Eriksson, Fylsta, Erik Jonsson, Ekeby, K. W. Johansson, Stene, Artur Jonsson, Via samt Gust. Andersson, Bläcksta, ombudsman.

Sigfridsforsen

ett besök på brandtornet på Rödknölen. En så'n där konstruktion av tre mot varandra lutande timmerstockar med en liten plattform överst, kanske 30—40 meter över marken. Nej tack! Det fick vara.

Så småningom vidgar sig Klaran och blir till en sjö, men vattnet rusar med yrande skum genom sjön. Här stiger, praktiskt taget lodrätt, till en höjd av 10—12 meter en stor, skogbevuxen ö ur älvens famn. Säkert ett erosionsvitne. Mordön heter den. En gång i tiden har havet sänt en lång vik ända hit upp. Men när havet drog sig tillbaka, och dåtidens Klara skulle skölja rent dalgången från allt löst material, orkade den varken då eller senare ta bort denna ö. Men bakom själva namnet Mordön döljes en saga för sig.

Något söder om Mordön ligger Norra Finnskoga lilla kapell, Värmlands nordligaste. Jag undrar, om det i mellansverige finns en socken med mindre åkerjord än i Norra Finnskoga. Den är verkligen skogarnas socken. Men så lär det också finnas hemman där med ända till 57,000 tunnland skog. Och genom detta väldiga skogsland drar Klarälven fram som ett silverband och förlämnar landskapet en säregen och vild tjusning.

Från Höljes och söderut följer landsvägen troget älven, mot vilken ofta hänförliga utsikter öppnas.

Sagan spunnit sin skira väv. 365 öar i sjön.

Älven, som har ett hastigt lopp från Fämundsjön i Norge till Vingängssjön i Dalby, bildar vid inflödet i sistnämnda sjö ett delta, varigenom en massa små öar bildats i sjön. Strax har sagan varit och spunnit sin skira väv omkring sjön och dess öar. Och så får man höra, att det är 365 öar i sjön. En ö för varje dag på året. Men är det 15 öar i den lilla sjön, så är det styft.

Hade vi anlämt hit något år tidigare hade vi kunnat gått ombord på den lilla ångaren Vingäng, och av den blivit fraktade de sju milen ned till Edebäck. Ja, sju mil är det förstas fågelvägen. Ty från Vingängssjön till Edebäck har älven sitt bekanta serpentinartade lopp, varigenom sträckan för älvens vidkommande blir drygt tio

JULKLAPPAR!

En Bok

är alltid välkommen gäva

Skrivställ, Album, Ramar, Portmonnäer, Plånböcker
Almanackor, Kalendrar, Jultidningar, Tavlor
Reservoarpennor, Grammofonskivor m. m.

DOHLWITZ BOKHANDEL

Värmlands-Dalby kyrka

myr, och vattnet stod ibland långt över kängskafften. Men några besvärigheter måste man räkna med under en långvandring.

Hos söndagsfina säterjäntor.

På andra sidan myren har Fastnäsingarna sina långsättrar — och sina säterjäntor, och det är ju alltid en lockelse. Och så skulle Baståsen finnas därbortom också.

Men Baståsen försvann ur geografien för oss. Åtminstone dess flora och grottbildningar. Kanske man var litet yr i knoppen efter besöket hos de söndagsfina säterjäntorna, ty vi hamnade vid sydändan av Busjön utan att känna så mycket som lukten av Baståsens märkvärdigheter.

Vid stigen mellan Busjön och Gröcken ligga några ensliga gårdar. Vid en av dem träffa vi plötsligt samman med en ung flicka, i full färd med att hacka sönder torv. Vi pratade bort en stund med henne, och naturligtvis kom samtalet in på livets små glädjeämnen för en sjuttonårs tös i dessa trakter.

— Bio, dans?

— Bio, nej det är så besvärligt så. Då skall man först över Gröcken, och så är det drygt millet ned till Ekshärad, som har den närmaste bion. Men vi ha en dansbana på nordsidan av Busjön.

— Ja, den ha vi sett. Banan hade kvar sin midsommarskrud än.

— Ja, o vad det var roligt på midsommarrafton. Men det är inte dans så ofta. Bara ett par gånger under sommaren.

Den späda, lilla töser ögon tindra och liksom för att påskynda tidens gång till nästa midsommar dans hugger hon energiskt in på torvhögen. Stannar den flickan kvar där hemma, så blir hon då sannerligen ingen jassböna.

mil. Lugnt och majestätiskt glider den fram, och fastän dalen vidgats betydligt, svänger älven över från den ena dalsidan till den andra ej mindre än 41 gånger.

Vid Fastnäs lämnade vi Klaran för några dagar och företogo en avstic-kare till Baståsen för att bese dess storslagna flora o. de grottbildningar, som där skola finnas i berget.

På en liten skogstyg gå vi i en brant stigning upp i dalsidan, o. snart äro vi framme vid Hemmyråssättem.

Den ligger väl undangömd i stor-skogen ej långt från Digermynen. Att ge sig i kast med Digermynen var ingen lätt uppgift. Det var en riktig blöt-

Med kolleger på »en bror till Tisaren».

Rodden över sjön Gröcken blev som en hälsning hemifrån. Sjön är en bror till Tisaren med ett virvarr av grund och öar. Men den har mer fisk än Tisaren, det är då säkert. Två bröder rodde oss. De voro skomakare, och det blev en omständig procedur att få dem att tro, att vi voro kolleger. Den milslånga rodde över Gröcken kostade inte ett öre. Man tar inte betalt av kolleger, förklarade gubbarna.

Nu hade vi åter en ordentlig landsväg under fötterna, och snart siktades Ekshärads kyrka på stranden av Klarälven.

Ekshärad är till yttnehället Värmlands största socken. Kyrkan och kyrkogården äro mycket sevärda. På kyrkogården finnas ett flertal ålderdomliga gravvårdar av järn med s. k. spelande löv, och av kyrkans inventarier är altartavlån, som tros vara tagen under 30-åriga kriget, ett katolskt altarskåp samt en serie porträtt i olja av Sveriges konungar från Gustaf I av stort värde.

Från Ekshäradsbygden har dr Selma Lagerlöf hämtat motivet till sin utomordentligt vackra skildring "En herrgårdssagen".

Min kamrat som pannkaks-expert.

Vid Edebäck inträffade en händelse, som kan ha sitt intresse att berätta, då vandringen var vår första långvandring och således rik på erfarenheter beträffande utrustnings- och matlagningsfrågor under långluff.

Det var en härlig dag. Solen sken från en molnfri himmel, och över älven dallrade vattenångorna. Vi kommo överens om att ta en vilans och pannkaksbakningens dag. I en sådan miljö är det nämligen ovanligt härligt med pannkakor. Men man måste ha tid till att baka många och goda pannkakor. Tid hade vi, och om pannkakorna skulle bli goda berodde helt på min kamrat, som var pannkaksexpert.

På förmiddagen voro vi till affären i byn och handlade mjöl och diverse godsaker, som höra till ett välordnat pannkaksbak. Och så till "grannasgården" efter mjölk. Under hemvägen glädde vi oss båda storligen över vad som komma skulle. Och det kom.

Arbetsfördelningen var klar. Min kamrat skulle baka pannkakorna, och jag hålla elden vid makt. På denna punkt var således full enighet uppnådd.

Mordön

Elektriska

Maskin- & Belysningsbolaget

Telefoner: **202, 106**

Utför alla slags installationer för kraft och lyse. Försäljer all slags elektrisk material och armatur

Klaran strax norr om Fastnäs

Men att hålla elden vid makt visade sig lättare sagt än gjort. Det var helt enkelt bränslebrist. Men vi fingo ta vad som fanns. Och det var färskva kvistar, avbrutna från lövträden i dungen, där vi valt lägerplats. Att få jämn och fullgod fyr med sådant bränsle var otänkbart. Men försöka duger och snart fylldes nära nog hela hagen av en intensiv rök. Och ingen rök utan eld, heter det. Så hördes en röst nedifrån strandskoningen:

— Har du fyr'n färdig?

— Jaadå!

Präktigt nermjölad och med ett triumferande leende på läpparna, blev kompisens synlig genom lägereldens rök. I handen bar han en med härlig pannkakssmet välfyllt tvålitersback. Och så kom stekpannan över elden. Äntligen voro vi färdiga att börja baket. Det vattnade sig i mun på oss båda.

Mitt jobb var att ligga på magen och blåsa på elden, så jag är inte ögonvittne till händelseförloppet vid första pannkakans tillblivelse. Jag hörde smör fräsa i pannan, hörde smet hållas dit och kände en underbar doft dra näsan förbi. Så kom det. Kort och målmedvetet:

— Nu vänder jag pannkakan.

Precis då såg jag upp, blott för att få se, hur pannkakan beskrev en kort bäge i luften och sedan placerade sig mjukt, behagligt, och förmodligen varmt, om kamratens handled.

Bakningen avstannade en stund. Tur att inga barn och fruntimmer funnos i närheten. Min brände kamrats språk var icke lämpligt för sådana öron.

Så försökte vi igen. Samma arbetsfördelning som förut. Först vid orden: "Nu vänder jag!" såg jag upp. Kompisen stod då med högra benet "på knä". Denna pannkaka skonade hans handlov men fann så mycket större behag i hans vänstra pjäx, där den behändigt smög sig in i så gott som alla snörhål.

Ny paus, varunder pjäxan renskrapades, och vi kommo överens om att göra ett tredje försök att få en pannkaka vänd på det enda anständiga sättet ute i fält, nämligen genom en hastig men väl avvägd knyck med pannkakslaggen. Misslyckades vi, skulle det bli bröd av smeten, som var kvar.

Så kom tredje försöket. Nu var fyren så prima, att jag på nära håll kunde följa kamraten i hans viktiga värv.

Först plockade han in i munnen en rejäl pris snus, förmodligen för jämnviktens skull, så kom stekpannan på

elden, smör i pannan, smet i pannan, väntning. Just då blev jag nödsakad ge elden en blåsning, och så hördes de välkända orden: »Nu vänder jag!» Omedelbart där-efter fick jag erfara hur en härligt doftande pannkaka, vår sista, totalt släckte lägerelden och sände en hel kaskad av sot och rök in i mitt ansikte.

Ja, så var pannkaksbakningen vid Edebäck avslutad. Hur vi bakade bröd av smeten, som var kvar, är en annan historia.

När vi anlände hem till Kumla, voro vi överens om, att Värmland är ett dejligt land för långluftare.

Larsson-Svensson.

I en affär vid Kumla torg skulle en medelålders dam en gång raljera med Larsson-Svensson. Hon frågade honom, om det inte var tråkigt att vara ensam och föreslog, att han skulle gifta sig med henne.

Larsson-Svensson tittade lite överlägset på henne, innan han levererade följande skarpa replik:

— Sanna där kunde ja får hur många som helst på Marieberg (sinnesslöanstalt).

Man hade mycket roligt i affären åt repliken, men den avspisade damen hade bråttom att lämna sin oartige vän, medan Larsson-Svensson blev bjuden på »grosshandlarns» bästa cigarrer.

* * *

Larsson-Svensson var en filur, då det gällde att pungslå sina medmänniskor på slantar. Han var synnerligen generös att använda titlar. Och visste han, att det gick att inhösta någon tolvskilling, så sparade han sannerligen inte på dem.

En nyårsmorgon, berättas det, infann sig Larsson-Svensson i dåvarande komminister Erhard Moréns bostad i Kumla. Tillsjod om sitt ärende, svarade han:

— Ja har kommit hit för att ge domprosten tillfälle att börja det nya året med en god gärning.

— Jo, jag tackar ja. Och den goda gärningen skulle vara?

— Att bju mej på kaffe, var Larsson-Svenssons inte så litet illmariga svar.

Han fick naturligtvis kaffet, trots »domprostens» ingalunda svaghet för den fina titeln.

»Juldagsskymning».

Juldikten i årets julblad är författad av förre postmästaren i Kumla, Albert Henning. »Juldagsskymning» ingår i *H:s i dagarna utkomna diktsamling »September»*, som bl. a. är tillgänglig i Dohlwitz bokhandel.

»En fin poet talar här ur ett besjälrat inre», skriver Bo Bergman i *D. N.*

»— en av de få äkta arvtagarna till Tegnér och Rydberg.» (*Hufvudstadsbladet.*)

Ring upp

M. Ullhammar

Städernas Allm. Brandstodsbolag
Försäkringsanstalten Gothia
Livförsäkringsaktiebolaget Thule

Sund sparsamhet

är att vid försäkring av vad slag som helst se till, att premien ej blir **onödigt stor**

så får Ni premierna väsentligt reducerade

Telefon 480

Kumla=Kamraternas fotboll 1936

Årets fotbollsäsong har ur föreningens synpunkt varit beklämmande svag. Detta med tanke på representationslaget. När våromgången tog sin början lågo vi ju ganska illa till, varför det gällde att i varje match försöka att taga mesta möjliga poäng. Som vi alla minnas, gick det ganska dåligt med denna poängplockning. Då vi dessutom i de två sista matcherna fingo ställa upp utan två av våra bästa forwordspelare, var saken klar. Det blev alltså nedflyttning till lägre division.

Arbetsamt i Mellansvenskan.

De flesta av anhängarna trodde väl, att det då skulle bli en lätt sak att gå igenom denna lägre serie. Som så många andra lag före oss fått erfarra, blev det dock arbetsamt även i denna. Framhållas bör dock, att vi i flera av de matcher, i vilka vi lidit nederlag, avsevärt legat över i spel. Att då förlora med uddamålet kännes onekligen en smula bittert.

Ävenså trodde man väl, att då vi fingo förmånen att anställa tränare detta skulle bidra till att framskapa ett bra lag. Så blev nu ej fallet. Det är nog i alla fall oriktigt att lasta nederlagen på omtalade tränares konto, som en del velat göra.

Placeringen vid höstomgångens slut som sjunde lag inger inga stora framtidsutsikter. Det fordras krafttag, om laget skall kunna teckna nytt kontrakt till våren. Vi hoppas dock, att varje man går in för extra kraftig träning, så att samtliga komma väl förberedda. Då bör det lyckas att vinna erforderligt antal matcher.

Ett överlägset lag.

Reservlaget har däremot på ett glänsande sätt fört föreningens färger. Segern i Västra reservlagsserien vanns överlägset. Vid höstomgångens slut leder laget ånyo serien, dock i år något knappare än förut. Örebro I. F. K. har nämligen samma poäng, fastän sämre målkvot. Kommer samma spelglädje att förefinnas till våren, som nu varit fallet, är jag övertygad om, att segern även denna gång går till Kumla. Att laget lyckats utomordentligt gott framgå av statistiken härnedan.

På initiativ från vår sektion bildades en ny serie, avsedd för småklubbarna häromkring. Serien var för de mindre klubbarnas a-lag och b-lag. Vi skulle ställa upp med ett tredje-lag. Detta med tanke på att bereda de spelare plats, som ej fingo spela i reservlaget samt de som genom ålder ej vore berättigade att spela i juniorlaget. Kumla hemförde segern i denna serie ganska överlägset. Största framgångarna voro, då Thörner och Fransson medverkade i laget, när de gingo över från Örebro-Kamraterna.

Justeringar äventyrade segern.

Juniorlaget har också gjort en bra säsong. Med tanke på den nästan helt nya uppställningen måste man säga att laget lyckats utmärkt. I sin serie, distriktsmästerskapsserien, kom laget på samma poäng som segrande lag men med sämre målkvot. Utan tvivel hade vi vunnit denna serie, om vi ej nödgats ställa upp med reserver i de sista matcherna. Två av de bästa spelarna ådrogo sig, som bekant, mycket svåra justeringar i en match. Dessa justeringar gjorde, att dessa ej kunde spela mera på hela hösten. Flera av juniorerna ha med framgång provats i reservlaget.

Så ha vi till sist sammanfört statistiken för samtliga lag, vilken ser ut enligt följande.

A-laget. 32 spelade, 13 vunna, 3 oavgjorda, 16 förlorade. Målkvot 71—78. De tre bästa målgörarna äro B. Johansson, K. Fransson och R. Thörner.

Reservlaget. 24 spelade, 18 vunna, 1 oavgjord, 5 förlorade. Målkvot 111—43. Målgörare: Erik Brodén, Olle Vindahl och Axel Blomkvist.

B-laget. 14 spelade, 11 vunna, 1 oavgjord, 2 förlorade. Målkvot 78—20. Målgörare: G. Larsson, R. Thörner och K. Fransson.

Juniorlaget. 18 spelade, 7 vunna, 6 oavgjorda, 5 förlorade. Målkvot 37—25. Målgörare: Lennart Ek, Tage Persson och Stig Holmgren.

Ett fåtal äldre nummer av Kumla Julblad till salu hos utg.

Aktiebolaget Autoringar

Örebro Tel. 7117
Hamnplan

(Manne Larsson)

Kumla Tel. 350
Bostaden ankn.

Försäljer Fisk, Trelleborg, Goodyear, Dunlop m. fl. bilringar. Regummeringar. Reparationer. Reparation av Gummiskodon.

Garanterat gott arbete till förmånliga priser

Från min barndoms Vissberga

Då man från södra Kungsvägen ämnar sig till Vissberga, får man några meter norr om Kumla kyrka ta vägen Kumla—Brändåsen. När järnvägen Örebro—Hallsberg passerats och tredje avtagsvägen till vänster nåtts, är man framme vid Vissbergagatan. Likt de flesta byar har även denna sin sträckning norr-söder. Gränsby i norr är Stene och i söder Hässleberg.

Kumla högsta berg.

Vissberga har av ålder haft sin plats å södra sidan av den stora slättbygd, som utbreder sig åt söder från Stene just där den genom byarna Järsjö—Vissberga—Björka och delvis Rösavi gående höjdryggen möter. Denna bergiga landrygg gör sin största utvikning vid Vissberga. Blott något hundratal meter fram genom bygatan träffar man rundslipade bergknallar samt runt omkring byn små och stora flyttblock. När den gamla byn passerats börjar den nämnda steniga och bergiga landhöjningen. Här träffar man också på den högsta bergryggen, vid vars västra sida är en förkastning med en c:a 1,5 meter hög bergrygg. På denna plåtå är en gård byggd. Strax söder om denna finns en kägelformig bergtopp, som påstås vara Kumla högsta berg. Området har åt öster en utgrening, som sedan gammalt är känt under namnet »Källgårn» (kålgården). Varifrån kommer detta namn? torde någon fråga. Jo, före enskiftet var här en åker, å vilken varje bonde i byn hade sin kålsäng eller täppa. Av samma anledning har en liten biväg utefter denna fått namnet »Källgårvägen».

Fortsätter man bygatan fortfarande söderut märker man, att den på båda sidor är omgiven av skog och sten. Såsom en avslutning av skogs- och stenområdet är på vänstra sidan en bergrygg, »Kohagsberget». Före enskiftet var här byns gemensamma betesmark för fåkreaturen. Något längre bort ligger tvenne bondgårdar och där intill en mindre grusås, kallad »Åsabackarna». På 1870-talet var denna inhägnad och upplåten till sommarbete för torparnas kor. Här var också soldatorpet beläget. Soldatrotten var gemensam med Björka.

Värmlänningar som skumplöjare.

Nu ha vi i tankarna genomvandrat hela bygatan från norr till söder och nästan kommit fram till Stocksäter. Vi ha fått göra en »geografisk översikt» och därvid funnit, att Vissberga har både hög- och lågland. Söderut i gränsen mot Järsjö finnes ett väldigt flytt-

block, ett s. k. »jättekast». Säggen förtäljer, att jätten Skåle i vredesmod över klockklängen från Hallsbergs kyrka skulle kasta en sten från Hidingsta i Hardemo för att krossa kyrkan. Men stenen nådde ej fram utan hamnade i Vissberga äng, där den ännu befinner sig. Stenen mäter i omkrets 26 m. och en höjd av 4 m. ovan jord. I en hagmark, tillhörig kyrkovärd Axel Olsson, finns en offersten.

I början på 1870-talet fanns ännu mycket naturlig ängsmark kvar, som var ganska tuvig. Den minskades årligen genom flåhackning. Tuvorna sammanfördes i stora högar och brändes och brunno i veckotal. Askan spriddes över det flåhackade området, som sedan skumplöjdes. I de flesta fall gjordes detta arbete av vissa värmlänningar, som årligen foro omkring och hjälpte bönderna med dylik plöjning.

Torvbränningen kunde också ha sina risker. Vid ett tillfälle uppstod i Björka en stor »jordbrand», så att kronobetjäningen fick ingripa och även ordna med bevakning.

Det vardagliga livet

tedde sig helt annorlunda än i våra dagar. Under sommartiden var det ej ovanligt, att grisarna betade på bygatan tillsammans med får och gäss. En kamrat och jag råkade en dag ut för en bagge, som precis ej var av det tama slaget. Mitt för ett kärr gick baggen till anfall och förpassade min kamrat ner i kärret. Han hade knappt hunnit upp förrän han fick göra om resan igen. Några stenarbetare skyndade till vår hjälp och örflade upp baggen ordentligt. Även gåshanarna voro närgångna och till skräck för småttingarna.

Vid denna tid odlades allmänt lin och humle. Linet var då en nödvändighetsvara för att säkra linneförrådet. För linberedningen fanns i byn ett por-te. Humlen var ju avsedd att användas vid bryggden. Man bryggde först och främst till jul men även på sommaren till slättern. Maltet framställdes i hemmen, och i många hem hade man handkvarnar, i vilka maltet maldes. I dessa kvarnar maldes även råg till gröt s. k. »hemkvarnsgröt».

På hösten var det vanligt att fara till Lerbäck och Askersund o. köpa får för att få ull och skinn till spånad o. skinnpälisar. På eftersommaren skulle man hacka löv till hjälpfoder åt fåren under den kommande vintern. Lövet bands i kärvar för att torka. Innan potatisen skördades skar man först bort kålarna, vilka hässjades omsorgsfullt. De torkade kålarna användes till kreatursfoder. En del lades i en tunna med vatten och

KUMLA SPARBANK

Reservfond:

650,000 Kronor

Rikstel. 12

Grundad 1848

Rikstel. 12

Expeditionstid: **Helgfria dagar** kl. 12—14 (2 em.)

Styrelsen sammanträder den **5, 15** och **25** i varje mån.

efter någon dag användes detta vatten sedan till att fukta den skurna halmen, som var avsedd till »sörpa». Att blanda den sämre halmen med mjöl och något vatten, var mycket vanligt under mina yngre år.

Partihandlare och hantverkare.

Det var ej så lätt som i våra dagar att avyttra de produkter, som kunde avvaras. Smör, ägg, kalvkött m. m. såldes till Örebro och under mötestiden på Sannahed. I Vissberga och Järsjö samlade en smörhandlare Per Erik Larsson varje vecka upp smör, som han sedan med järnväg sände till Stockholm. Anders Andersson i Byrsta köpte upp kalvar. Dessa båda handlare voro kända genom namnen »Smör-Per Erik» och »Kalv-Anders».

»Oxa-Lasse» kallades en lantbrukare Lars E. Andersson från Vissberga för att han exporterade oxar bl. a. till Stockholm.

I Vissberga fanns också två skräddare. Den ene, Anders Ersson, var mest känd som skinnskräddare. Han sydde kläder o. fällar av fårskinn. Byn hade även två skomakare. En av dessa, Lars Erik Eriksson, bedrev ganska stort skomakeri. Han var också en av de första i Kumla, som hade skomaskin. Bland andra hantverkare minns jag en snickare, Petter Olsson, som tillverkade möbler och även likkistor. Av hans efterlämnade anteckningar framgår, att han gjort icke mindre än 118 kistor.

»Hanka sveare».

En gammal gubbe, Erik Ersson, var bönderna behjälplig med att svedja hank eller, som man kallade det, »hanka sveare». Det var brukligt med gärdsgårdar, varför hank var en nödvändighetsartikel.

Slagtröskning förekom rätt ofta framförallt hos torparna men även hos bönderna för att få långhalm eller takhalm. De som slagtröskade kallades »spanntröskare»,

och betalningen utgick i allmänhet in natura. Ett spann räknades för varje tunna säd.

Gäddor i Vissberga.

Bakom gamla byn fanns redan före enskiftet en gata, kallad mellangatan. Utmed denna voro alla byns logar placerade och härifrån gick vägen fram till mangårdsbyggnaden. Ännu i dag finns ett kärr, »Vissbergafly», samt tvenne källor. En av dessa är en upp-rinning, där vattnet aldrig tryter. Den andra kallas »Karl Olsa-källan» och har fått sitt namn efter siste ägaren på gården. I dessa små vattensamlingar fanns det förr gäddor, tack vare förbindelse med fiskförande vattendrag.

Den vackra Vissbergavägen

Foto: Sundberg

Ända fram mot 1870-talet fanns det rätt många gamla hus i Vissberga såsom loftbodar och backstugor, de senare av mycket hög ålder. Ett par av dem är ännu kvar. Den ena, »skräddarns», har så gott som samma utseende som för 60-70 år sedan. Av de fyra bondgårdar, som då fanns vid mellangatan, äro 2 kvar. Den tredje har flyttats ett stycke och om-

byggt, medan den fjärde gården sålts till Hallsberg och lär användas av godtemplarlogen där.

Flera framstående personer

under 1800-talet ha varit vissbergabor. Utrymmet tillåter blott att omtala några av dessa: Hovpredikant Jonas Widén (död som kyrkoherde i Vintrosa), hans bror, riksdagsman Erik Olsson i Sannersta, Erik Welin i Blacksta (regementsmusikant och omtyckt bygdespelman), Erik Olsson i Mossby (en av ledarna för de andliga väckelserna under 1850-talet), urmakare Gust. Olsson och nämndeman A. P. Andersson.

Detta var några hågkomster från 1870-talets Vissberga, som i våra dagar ser mycket annorlunda ut liksom Kumla i övrigt.

Vid behov av

MÅLNINGSARBETE

anlita

Tel. 233 och 342

Bröderna Wigrell, Kumla

Kårstahultbyggnad, som flyttas till Sannahed

Per Larsson, Kårstahult

En värdefull gåva, bestående av uthusbyggn. vid Kårstahult, har skänkts till hembygds museet. å Sannahed. Byggnaden inrymmer ved- och visthusbodar, fähus m. m. Den är i gott stånd och uppförd sannolikt på 1700-talet samt har på ett lyckligt sätt undgått att moderniseras och bör därför bliva en tidstypisk o. lämplig komplettering till Pukestugan, vilken torde vara av likvärdig ålder. Att byggnaden i så hög grad bevarats i

sitt ursprungliga skick, sammanhör helt visst med att Kårstahultgården sedan snart två sekler tillhört samma släkt. Åren 1755-1791 ägdes nämligen gården av Jöns Persson, född i Kumla 1719. Nästa led var yngste sonen, Lars Jönsson, född 1767, död 1801, som ägde gården åren 1791-1801. Hans änka, Maria Andersdotter, var innehavare åren 1801-1816. Hon ingick nytt gifte och hade i detta 3 barn, men gården övertogs 1816 av Anders Larsson, född 1793, död 1835, enda sonen i första giftet, som ägde den till sin död. Hans änka, Kerstin Persdotter, född i Marka 1800, död 1861, stod för rusthållet till 1845, då hennes äldsta son, Lars Erik Andersson, född 1818, död 1899, övertog gården och behöll den till 1881. Ny ägare blev detta år yngste sonen Per, född 1851, död 1934. Efter Per Larsson, som dog ogift, äges gården av brorsonen Elias Larsson i Björka och hans hustru. Dessa tillhöra alltså den femte kända släktgenerationen på Kårstahult. Under slutet av 1800-talet och till våra dagar ha ju så gott som alla äldre ekonomibyggnader i orten rivits eller radikalt ombyggts, men de som kände Per Larsson i Kårstahult veta, att detta ej låg för hans kynne.

H. A.

Flyttningen av pensionärerna till Sannahed

En av Kumla Julblads läsare har bett utg. att i tidn. söka återge framlidne häradsdomare Lars Pärssons skildring av pensionärernas flyttning från det gamla fattighuset vid Kumla kyrka till det nya ålderdomshemmet å Sannahed. Skildringen är intagen i fattigvårdsstyrelsens protokoll den 19 juni 1919 såsom § 2 och är skriven med rött bläck.

”Flyttningdagen var en strålande solskensdag!

Sedan samtliga underhållne, klädda i sina söndagskläder, frukosteradt för sista gången i det gamla hemmet, som många af dem lämnade med rörelse och saknad, tågade de till Prostgården, der de välvilligt af Kontraktsposten Gustaf Pettersson bjödos på kaffe under väntan på affärden till Sannahed. Under denna kafferast ordnades af fattigvårdsstyrelsens ledamöter pålastningen och transport till Sannahed af Hemmets husgerådssaker.

Kl. 11 skedde affärden från prostgården i 5 st. bilar, hvilka kostnadsfritt ställts till förfogande av Herrar Lasse Burén, Erik Olsson och A. G. Andersson, grossh. och skofabrikörer i Kumla m. p.

I den första bilen åkte Kumla sockens äldsta innehavare, f. d. kronoarendatorn A. G. Anderssons i Sichelsta änka, Anna Stina Andersson, född i Örsta 5 maj 1826. I andra bilen åkte Kumla s:ns näst äldsta person, änkan efter pastorsadj. i Kumla, Widell (död 1859), Anna Lovisa Widell, född i Karlskoga 1826.

Det var en sällsam syn att se dessa åldringar sätta sig upp i dessa moderna åkdon. Det var ett förunderligt ögonblick. Det var som om forntid och samtid famnat och funnit hvarandra för att under några få minuter göra en vänskaplig färd på den urgamla landsvägen mellan Kumla kyrka och Sannahed, för att sedan skiljas åt för alltid, fortsättande hvar sin

Kårstahult med den donerade byggn. till vänster

KUMLA CEMENTVARUFABRIK

Telefon 232

OLOF WIRÉN

Telefon 232

Medlem av Svenska Cementvarufabrikanernas Riksförbund

Tillverkar:

Maskinstampade **cementrör, kulvert, brunnsringar, rördelar** och **byggnadssten, kakelugnspaltor, diskbankar** m. m. i mosaik

Försäljer:

Cement, takpapp, taktegel, ankarboard, masonite, torex, jonit, eternit, plywood, golvo. väggpaltor m. m. samt »granitol» golvmassa

N:r 139 Stolt vid Kumla kompani.

Det var på den gamla goda tiden, då Livregementets grenadjärer hette Nerikes regemente och då regementet var förlagt till Sannahed.

Korpralen vid Kumla kompani nr 139 Stolt var beordrad att biträda vid hämtning av beväring i Askersund, men först skulle han inställa sig på lägerplatsen, där hämtningsbefälet skulle samlas.

Geväret och ränseln, som ej skulle medföras vid hämtningen, beslöt han placera på en vind i en mindre envåningsbyggnad, som översten hade till bostad de tider han vistades på lägret. Detta för att få ha sin utrustning i fred under bortovaron. På vinden fanns intet golv utan endast trossbotten samt sågspånsfyllning mellan takbjälkarna.

Vid hemkomsten efter beväringshämtningen fick korpralen höra att översten redan var kommen till lägret. Han brukade i vanliga fall inte flytta in förrän längre fram på sommaren.

Nu gällde det att få tag på geväret och ränseln utan att springa rätt på regementschefen. Han beslöt sig för att vänta tills det blev mörkt, och sedan smyga sig upp och hämta sin utrustning, som var placerad rätt över överstens sovrum.

Korpralen råkade därvid trampa på sågspånsfyllningen och därvid bar det sig ej bättre än det hela gav vika och korpralen med gevär och packning, åtföljd av en god del av trossbotten, sågspån och massa av damm hamnade alldeles intill översten, som låg och nyligen slumrat in.

Det torde knappast förvåna om denne blev något häpen, men sedan han tänt ljus, frågade han vid alla underjordens makter var korpralen kom ifrån.

Då reste sig korpral Stolt ur dammet och spillrorna, gjorde ställningssteg för sin regementschef och sade:

— Från Askersund med beväring, överste.

Varpå denne genmälde: Kommer ni alla den vägen, är det bäst jag lagar mig ut.

skilda väg till olika mål. Bilarna måhända till verkstaden för teknisk förbättring och fortsatt färd; åldringarna säkert till kyrkogården för kroppslig förintelse och slutlig hvila.

Vid framkomsten till Sannahed trakterades de gamle med kaffe och anvisades till sina rum. Hade vid afärden från Kumla ett visst vemod beherskad dem, när de lämnade sina bostadsrum, enär de trodde att de skulle vantrivas vid Sannahed, så var denna oro borta, när de hunnit göra sig litet hemmastadda där. Glädjen och belåtenheten öfver det nya Hemmet var stor. Mätte den fortfara!"

Kyrkvärden Johan Jonsson i Kumla by

En myndig man i Franzéns Kumla

Ur den av dir. Hugo Andersson, Hallsberg, författade Kumla-Hallsbergs hembygdsförenings årsberättelse 1935 har förf. låtit Kumla Julblad återge följande intressanta delar.

Bland de nytillkomna gåvorna till hembygdsmuséet må särskilt nämnas en gammal nattvardskalk, överlämnad av arvingarna efter snickaremäst. Erik Axel Karlsson, Stockholm, född på Smedsgården i Kumla by. Hans fader Karl Jonsson och hans farfar Johan Jonsson bodde båda på Smedsgården. Givarna ha sig bekant, att den sistnämnde, som under en följd av år var kyrkovärd, ägt kalken, men om kalken förvärvats av honom eller hur den kommit i släktens ägo är icke f. n. känt. Den synes emellertid vara av mycket hög ålder.

Om kyrkvärden Johan Jonsson berättar släktkrönikan, att han var en myndig man, som i strid mot dåvarande kyrkoherdens, doktor Franzén, mening genomdrev, att Kumla kyrka skulle byggas så stor som skedde.

Johan Jonssons far, Jonas Olsson, född i Stene 1752, död i Kumlaby 1812, bekom Smedsgården genom gifte med rusthållaren Per Larssons dotter Anna. Olssons far, Olov Andersson, var född i Byrsta 1721 och dog i S. Mos 1808. Dennes far, Anders Nilsson, född 1680, död 1749, hans farfar, Nils Larsson, född 1650, död 1721, och hans farfarsfar, Lars Håkansson, född i början av 1600-talet, ha alla i hela sin levnad varit bosatta i Byrsta. Det är alltså en äkta Kumla-släkt, som här berörts.

Nu levande ättlingar hålla före, att den hösten 1935 i sydöstra delen av Kumla kyrkogård påträffade, av handelslaget tegel murade gravkammaren tillhört Smedsgården och sannolikt uppförts av kyrkvärden Jonsson för hans fars eller svärfaders gravsättning. Det måste dock förvåna, om den rymliga gravkammaren med sitt vackra, murade valv vore av så sent datum och uppförts för en vanlig odalmannasläkts räkning. (Smedsgården omfattade ursprungligen de gårdar i Kumla by, som numera ägas av Johan Karlsson, Axel Karlsson och Gustaf Pettersson. Utg. anm.)

Fem riksdagsmän

voro 1895 bördiga från Kumla. Dessa voro godsäg. K. E. Hallgren, P. Samzelius, Anton Hahn, A. P. Gustafsson och O. G. Eriksson. Sjutton år senare hade antalet vuxit till 6, nämligen förutom A. P. Gustafsson och Hahn, landshövdingarna Fabian de Geer och Johan Widén, bröderna L. E. och Gustaf Gustafsson.

Kumla har som synes varit rikt företrädd i riksdagen. F. n. finnes dock, utgivaren veterligt, ej någon riksdagsman, som är bördig från Kumla.

LIVFÖRSÄKRINGAR

i dess olika former erhållas
fördelaktigast i gamla välkända

Brand- &

Livförsäkrings A.-B.

SVEA
GÖTEBORG

Agentur för Kumla: **Kassör THURE SCHELIN**

Automobil- och Motorcykelförsäkringar i

"NATIONAL"

Ansvars- och Olycksfallsförsäkring i

Internationella

Olycksfallsförsäkringsaktie-
bolaget Stockholm

Agentur: **Kassör THURE SCHELIN. Tel. 123**

Gamla minnen från Kumlatrakten

»Tiderna förändras och vi med dem», är ett gammalt uttryck, som aldrig så torde ha funnit sin tillämpning som under de senaste sjuttio åren. Jag minns så väl, då man skrev årtalet 1866. Var då en sju års parvel. Jag minns dock ännu bättre åren 1867 och 1868. Då var det ont om brödet i vårt avlånga land. Men man lever ju ej endast av bröd...

När "lysoljan" kom till Kumlabygden.

Det hände emellertid någonting alldeles särskilt de nämnda åren. En dag spreds ett rykte, att dom hade »lysolja» (fotogen) att sälja i Sannaboden.

Trots fattigdomen måste detta ändock prövas. Vad Rala beträffar, så blev en bleckslag. Karlsson från Viby reformatorn. Han gjorde brännare av plåt, som stacks genom en kork. En veke sattes på brännaren och det hela monterades på en kvartersbutelj. Och så hade man

en lampa, vilken lämnade ifrån sig en tumslång ljuslåga. Dess ljusstyrka motsvarade knappast ett normalljus men var dock bättre än de taljdankar och torrvedsstickor, man förut begagnat. Lampan kunde ju lämnas utan tillsyn, där den stod på bordet och brann hela kvällen.

När Pettersson i Elvbro åkte tvåhjuling.

Någonting ännu märkligare hände i slutet av 1860-talet. Min egen köttsliga mormor, som inom parentes sagt var en varje söndag trogen kyrkogångare, kom en söndagseftermiddag hem med andan i halsen och berättade, att hon sett färjare Pettersson från Elvbro komma åkande på en vagn, som ej hade mera än två hjul. Och dessa hjul stodo ej som på en vanlig drag-

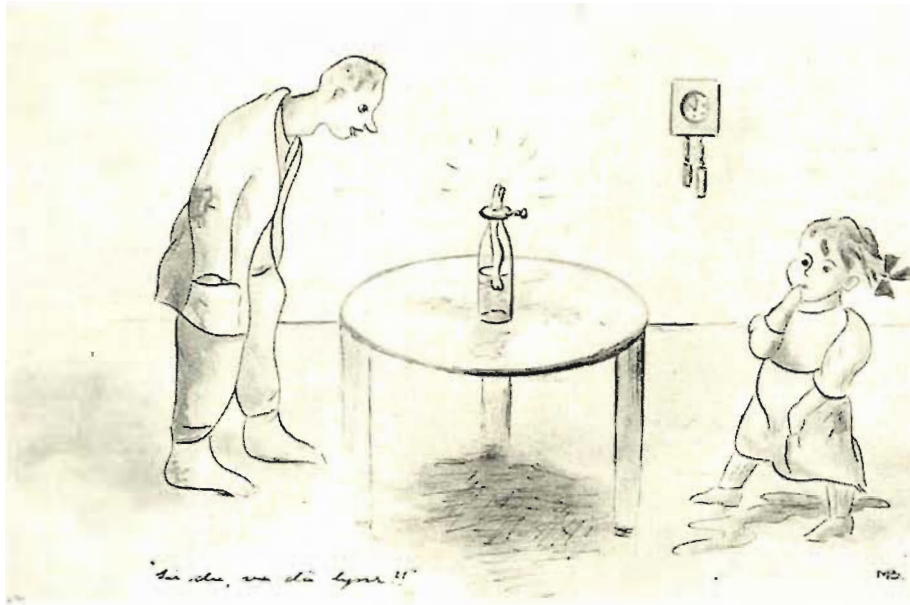
kärra i bredd, utan de voro placerade det ena efter det andra.

»Hur bar Pettersson sej åt? Vände han syn? Eller sto han i förbunn mä 'den onne'? Å så ge han sej te å åka te körka på e sånt dä åbåke. Dä ä ju öppenbat att smäda vår Herre.»

Efter en stunds diskussion voro gummorna tämligen överens om att det hela var en urbota synd.

Färjare Pettersson fick ej så länge vara ensam med sin syndiga tvåhjuling. 1868 kom Thermænius till Hallsbergs då tämligen nya samhälle. Han hade köpt

jord av Olof Olsson i N. Sanna och uppfört en verkstad. Han åkte också oftast på en dylik »syndens vagn». Men omdömet mildrades något, förty T. hade tre hjul på sin vagn. Och därtill hade han oftast sin fru med på ett särskilt konstruerat baksäte. Man såg honom nästan varje söndag komma farande till kyrkan. Han var mycket god vän med kyrkoherde Falk.

Första motorcykeln synlig 1883.

Ett stycke in på 1870-talet kunde man vid Sannahed få se ganska många tvåhjulingar. Dessa voro mycket olika våra dagars cyklar. Hjulen voro av trä, omramade av ett bastant järnband, som orsakade att man hördes lika bra som en hästskjuts, då man svettig trampade sig fram på de knaggliga vägarna. Tramporna sutto på framhjulet. De äldre personerna hade alltid en viss motvilja för dessa åkdon. Första motorcykeln såg jag 1883 på utställningen i Örebro. Den körde kors och tvärs på gatorna och ställde till ett fasligt väsen. Att nu äga en tvåhjuling är ej längre vare sig synd eller skam. Det är fast mer en skam att ingen ha.

En trevlig Skjorta

är en alltid välkommen julklapp!

Vi ha nu stort urval av skjortor i olika prislägen

Med fast krage till kr. 2.50
3.50 4.25 4.75 5.75 7.50

Med två lösa kragar, extra prima kvalitét kr. 4.75 6.75
7.75 8.50 11.50 9.—

En elegant Slips

är en trevlig julklapp

Slipsar finnes i stor sortering i prislägen från

75 öre upp till **6,50**
pr styck

En Pyjamas

eller
Nattskjorta

är en sak, som varje herre sätter värde på

Nattskjortor och Pyjamas i poplin, tricolin, väv o. flanel till billiga priser

Hängslan

Fox och Brio välkända fabrikat med prima band från 1:— pr par

Strumpband, Bälten
Ärmhållare

Hattar, Sportmössor

Förnämsta fabrikat
Senaste nyheter

Presentkort!

BENGTSONS, Kumla

Emilia Johanssons resa till hea.

Det fanns i Kumla en vacker, käck och sportbetonad flicka, som lystrade till namnet Emilia Johansson. Hon ansågs allmänt vara något före sin tid. Firman Wiklund i Stockholm hade nu konstruerat om de primitiva tvåhjulingarna. De tillverkades numera av stålrör, och växeln var placerad i bakhjulet. Några speciella damcyklar fanns emellertid inte. Emilia hade en söndag dristat sig att bestiga »herrstålhästen» och göra sig en tur åt Sannahed. Hon var säkert den första kvinnan i Kumla, som åkt cykel. En kvinna åka cykel... Maken till galenskap hade man varken sett eller hört. Nu är att märka, att Emilia för att bekvämt kunna åka på cykeln hade nödgats korta av kjolarna, så de räckte blott till knäna.

Så kom Emilia cyklande till hea och stannade vid Skojarebacken. »Å du milde, va ä dä för ett underdjur?» Det blev folksamling. Beväringarna glodde — ögonen stodo på skaft.

»Titta! Ä ho klok?» Ja, det var frågor, som då korsade varandra. Jag minns själv den vackra flickan. Hon såg sig rådlös omkring. Omsider lyckas hon vända sin stålhäst och tränga sig ut från folkmassan och fortsatte med högsta fart mot Kumla igen.

Jag tror aldrig Emilia gjorde om den resan. Så gick det till på 80-talet, då fruntimmer försökte åka cykel. Hur är det nu? Finns det ens någon, som ser efter dem? Såvida de inte äro ovanligt vackra. Och det var nog även denna gång Emilias underbara fägring, som hindrade det hela att sluta med katastrof. Ty hur brutal och hänsynslös en man än kan vara, så stannar han dock vanligen i stum beundran framför en bildskön kvinna.

Roligt nästan jämt.

Mycket skrives och diskuteras i våra dagar om tråkigheten på landsbygden. Ja, tänk om man följt den där stockholmsfröken, som undrade varför man inte byggt städerna på landet. För 50—60 år sedan, då jag var ung, hörde man aldrig någon klaga över att

det var tråkigt. Det var roligt nästan jämt. Roligt var att gå i skola för en sådan lärare som Dreborg eller att gå i nattvardsläsningen för kyrkoherde Falk. Så gick det några år och ett nytt nöje kom, som varade oavbrutet i femton dagar. Jag menar exercisen. Hade man då tur att som plutonchef få löjtnant Balck — den sedermera riksbekante generalen — ja, då var exercisen ett verkligt nöje.

Vi hade inga dansbanor, ingen biograf, inga föreläsningar. Man fordrade ej av sina medmänniskor, att de skulle »roga» oss. Man sökte göra det själv.

Järsjö hällar — »roparnes» högkvarter.

I slutet på 1870-talet inträffade någonting, som gjorde nästan alla världsliga nöjen överflödiga. Det var den religiösa folkväckelsen, som drog fram runt omkring i närkesbygden och fick starkt rotfäste i Kumla. Detta icke minst genom den varmt religiöse kyrkoherde Falk. Runt om i byarna hölls möten flera gånger i veckan. Befolkningen blev med ens liksom förvandlad och icke minst ungdomen visade sig häntörd för den nya väckelserörelsen, en frukt av de s. k. roparnas uppträdande. Sommartiden hade dessa ropare sitt högkvarter vid Järsjö hällar. Ännu i

dag återfinner man där roparnes »talarestol». Själv kan jag vittna om rörelsens nästan lavinartade framfart i våra bygder. Runt omkring i byarna i Kumla samlades man i stugorna om kvällarna och läste religiösa skrifter och sjöngo Sankeys sånger. På världsliga nöjen tänkte ingen. Öl- och vinkrogarna i såväl Kumla som Hallsberg avfolkades. Men ute på landsvägen hördes i kalla vinterkvällar: »Var och en som hör, o ljuvliga ord etc.» sjungas av stora skaror pojkar och flickor, som fattat varandras armar och drogo hemåt från bönemötet.

Det har fällts många omdömen om nämnda väckelserörelse. Man har bl. a. kallat den en andlig epidemi. Säkert är emellertid att en del ännu levande sanna kristna räkna sin »nya födelse» från just denna tid. För egen del kan jag säga, att man med större

Lämpliga Julklappar!

Kläningstyger - Koftor - Jumpers - Garnityr
Väskor - Handskar - Linnevaror

STOR SORTERING!

A.-Bol. O. A. OLSSON

Hallsberg

Kumla

sinnesfrid återvände från dessa bönemöten än från en danstillställning. Det var högtidsstunder även då man lyckats kalla någon av de s. k. »hemmagjorda» predikanterna till Rala. Det var Teodor och Karl-Johan i Kyrkfallet eller Stockhuggare Per Erik i Vissberga, alla »ropareväckta» vid Järsjö hällar. De voro ärliga och rejäla gubbar, grovhuggare visserligen, som ej sparade på att säga det sant var. Deras predikningar innehöll ej så mycket av nåd och förlåtelse utan fastmer: »Det ena du vill och det andra du skall». Själva visste de vad de ville, nämligen det som var rätt och sant inför både Gud och människor.

«Muntra-Jon» och telefonen.

1880-talet började med det stora undret: telefonen. Tänk att kunna tala på en tråd mellan Kumla och Hallsberg. Det övergick vanligt folks förstånd. Och när telefonen utsträcktes ända till Örebro, ja, då blev det absolut ofattbart. Man resonerade kors och tvärs om det konstiga fenomenet.

En gubbe, som i vardagslag kallades »Muntra-Jon», och en handlare Claes Pettersson hade en kväll tagit upp ämnet till diskussion. Under det fotogenlampan spred sitt matta sken över bodisken resonerades mellan handlare och kunder överallt. Och då vanligen om telefonen. Men vi lyssnade till den uppfattning, var till »Muntra-Jon» kommit. »Nog allti ä fäll trån tvungen te vara ihålier, bellest kunne en ju inget höra», var hans mening.

»Det kan ja verkligen inte svara på för det har ja inte undersökt», svarade Claes Pettersson med sin lugna, filosofiska röst.

Ja, så var det. Och ho vet om de någonsin under sin levnad fingo reda på, om trån va ihålier eller ej. Nu äro de båda döda, och nu telefonerar man ju även utan tråd.

Brännvinshandeln upphör.

Från 1880 är också att anteckna, att det året upphörde man att under militärmötena å Sannabed att sälja brännvin. Jag hade nämligen 1881 nöjet att exercera beväring på Sannahed, och då voro brännvinsstånden slojade.

Det elektriska ljuset.

Örebroustställningen 1883 blev för mig och många andra kumlabor en händelse, som aldrig glömdes. Då demonstrerades för första gången det elektriska ljuset. Det var en kväll på Alnängarna i utställningens huvudpaviljong. En stor Munktells lokomobil stod ute på området och pustade och drog en generator, tillverkad i Arboga. Ett dussin lampor lyste med ett rödaktigt sken. Oskar II var närvarande vid evenemanget och klappade generatorns konstruktör på axeln. Skarpskyttekåren blåste, och så drack man punsch.

I detta sammanhang vill jag nämna något om framlidne ing. Edv. Thermaenius stora konstruktions- och iakttagelseförmåga. Efter hemkomsten från den nämnda utställningen gjorde han en miniatyrgenerator, som väl än i dag finns kvar i släktens ägo.

Nykterhetsföreningarna komma.

Början av 1880-talet karaktäriserades av en riksfattande händelse. Då bildades nämligen de första nykterhetsföreningarna. Den första var logen Klippan i Göteborg. 1881 bildades först »Unitas» i Hallsberg och sedan »Natanael» i Kumla. Jag behöver ej erinra om, vad dessa nykterhetsföreningar uträttat på dessa mera än 50 år. Det vet varenda människa. Och själv har jag ett gott minne av, hur det bl. a. såg ut på Sannahed under mina pojks- och ynglingaår under brännvinets »glansdagar». Och ävenså ett tiotal år före 1912, då förläggningen upphörde.

Mäster Palm i Hallsberg.

Jag skall sluta med att nämna om den mest revolterande händelse på 1890-talets första år. Det var mäster Palms föredrag i Hallsberg. Som talarstol användes en gödselbotten och platsen för föredraget var det nuvarande torgets övre del. Ingen av oss, som då hörde hans föredrag, trodde att hans idéer skulle förverkligas. Mycket av »Mästers» planer ha ju dock av en senare tid genomförts.

Ja, detta var några hägkomster från kumlabygden under mina ungdomsår. Mera om detta en annan gång.

Illustr. av Maj Burén.

«Söta, goa befäl!»

I ett brev »Från barackerna» i N. A. juni 1879 läses följande apell, undertecknad av »Okunniga beväringar».

Söta, goa befäl. Hav den stora godheten upplys oss om, varför en förr aldrig därstädes befunnen post numera skall natt och dag stå i nordvästra hörnet av lägret, med order att noga hålla ögonen på ett på andra sidan landsvägen befintligt rödmålat bryggghus ooh att om någon uniformerad person synes ämna sig ditin, ropa »Korpral ut!» Vi hava själva sökt upplysning om vad det bryggghuset kunde innehålla men ej funnit annat än där, med K. Bfhdes tillstånd säljes maltdrycker till avhämtning och kaffe till betydligt billigare pris än på krogarna i lägret.

Än en gång, söta goa befäl, upplys oss om vad skada Konungen och Fäderneslandet mände hava av, om vi där köpa vårt öl, och vi skola sedan utan knot, då turen kommer till oss, stå där vid gärdesgården såsom ett åtlöje — och bekika det märkvärdiga bryggghuset.

”Alla goda ting äro tre”

Välj Edert brevpapper i någon av våra tre specialkvalitéer:

SVENSKT ANTIKPRESSAT PAPPER

SVENSKT DIPLOMAT PAPPER

SVENSKT HAMRAT PAPPER

SVENSKT DIPLOMAT PAPPER
är nyheten för säsongen

Till salu hos Bok- & Pappershandlare

I parti från

JOHNSON & HILL - ÖREBRO

PAPPERSVARUFABRIK

En varghistoria från Skyberga

Ibland de många traditioner från den gamla skybergaslakten, som min morfar brukade berätta för mig, när jag som gosse för 50-60 år sedan ofta fick besöka honom i Skyberga, minns jag också en varghistoria, som livligt tilltalade mitt unga sinne.

Skyberga by, nu bestående av många gårdar, var under forntiden och medeltiden en enda gård med namnet Skyberg och ägdes omkring år 1000 av den rike och ansedde storbonden Sigtrygg, hos vilken konung Olav den helige av Norge bodde under en del av åren 1029 och 1030.

Min morfars fader, som under första tredjedelen av 18:e hundratalet ännu ägde kvar några gårdar i Skyberga och 2 gårdar i Vreta by, bodde på den s. k. Kroggården (Gästgivaregården) i Skyberga, och just under den tiden omkring 1815 inträffade följande varghistoria.

På det gårde, som sträcker sig från landsvägen och den centralt belägna tätt bebyggda delen av byn norrut till gränsen mot Vreta, låg på den tiden ett gammalt s. k. pörte, där linet brukade bråkas etc., och på detta gårde hade tidigt på våren utsläppts några större svin, som genast drogo sig bort mot nämnda pörte under ivrigt sökande i den vårlöta jorden, och bland dem befann sig också en stor fargalt, som i underkäken var beväpnad med stora uppåtstående betar.

Omkring en timme efter utsläppandet fingo byinvånarna plötsligt höra ett fruktansvärt skri och oväsen bort ifrån pörtet, och då de skyndade över landsvägen och upp på gårdesgården fingo de till sin häpnad se, att en flock vargar, 5 eller 6 stycken, överfallit svinhjorden och voro i full färd med storsläkt på de värdefulla avelsdjuren.

Männen sprungo tillbaka till husen och beväpnade sig med yxor, spadar och andra tillfälliga vapen, som de i brådskan kunde överkomma, samt stormade i samlad flock bort mot pörtet, men när vargarna hörde ropen från männen och sågo dem så manstarka togo de till flykten bort mot Vretaskogen och vidare in i Torps och Skoffesta skogar.

Under vanliga förhållanden hade naturligtvis någon förföljelse ej lönat mödan, men nu märkte männen, att ett av vilddjuren icke förmådde följa sina kamrater utan släpade sig med svårighet efter och först efter flera försök lyckades komma över gårdesgården och in i skogsmarken, så satte de efter denne i förhoppning om att få släcka sin hämndtörst, åtminstone på en av dessa så intensivt hatade odjur, vilket också lyckades.

De följde blodspåren först till gårdesgården, på vilken de funno ett helt knippe av blodiga och söndertra-

sade tarmar hänga fast, och sedan ett par hundra steg längre in bland buskarna funno de vargen liggande i dödsryckningar, blodig, fruktansvärt tilltygad och oförmögen att resa sig på grund av stympningen, blodförlusten och kraftuttömningen. Med ett yxhugg förpassades han ur livet och släpades tillbaka till gårdesgården, där han tillsvidare nedlades.

När männen återkommo till pörtet mötte dem en be-
drövlig syn. Tre av suggorna lågo döda på valplatsen, den fjärde var vid liv men så illa biten och sönderriven, att hon omedelbart dödades. Fargalten däremot höll sig ännu delvis upprätt, men satt, även han blodig och sönderriven, på bakbenen utan att kunna resa sig, ännu rytande och vild av raseri. Även han måste dödas, varefter samtliga svinkropparna också släpades till gårdesgården och nedgrävdes tillsammans med sin fiende.

Vid närmare undersökning av stridsplatsen trodde sig männen kunna draga följande slutsatser rörande själva striden: Suggorna hade synbarligen snart dukat under utan något verksamt försvar och lågo spridda utanför pörtväggen, men fargalten syntes genast likt en klok strateg ha dragit sig tillbaka till pörtets vägg och mot densamma tagit ryggstöd och ryggskydd, ty i en halvcirkel framför väggen, där han satt, syntes tosar av varghår, blodpölar och till och med köttslamsor, som jämte hans blodiga tryne och sargade kropp tycktes ådagalägga, att han kämpat en fruktansvärd kamp.

Man såg också på den dödade vargen att stora hårtosor bortslitits från hans hud, varjämte flera djupa sår funnos och slutligen var buken uppriven så att en del av tarmarna runnit ut och släpat på marken och slutligen fastnat på gårdesgården, varför vargen troligen själv bitit av tarmsträngarna för att komma loss.

Detta sista mer sensationella vargbesök i Skyberga för över ett sekel sedan inetsades starkt i fädrens minne, kanhända mest på grund av den ekonomiska förlust det medförde och dess drastiska förlopp.

Jul=affärerna i

Kumla=affärerna!

Aktiebolaget G. O. Johanson - Jönköping

.....
Kommissionär för P A P Y R U S

Alla sorters Post- och Skrivpapper

Påsar, Bindgarn m. m.

Representant:

MUNKSJÖ välkända omslagspapper m. m.

Helmer Ernestam, Västmannag. 18, Örebro. Tel. 3070

Från handskomakeriets jovialiska tider

»Skomakaren och skräddaren voro i äldre tider formliga ämbetsmän, valda av sockenstämman, som ej blott bestämde priset på deras arbete utan också gav direktiv rörande arbetets art. Dessa direktiv utgjordes mest av bestämmelser för att hindra ungdomen att

Sockenskomakaren antager en lärling

offra åt den flärd och grannlåt, som från staden och herrgårdarne ville tränga ned till folkets djupa led.»

Så skriver redaktör J. L. Saxon i företalet till sin 1934 utgivna intressanta bok, rubricerad »Skomakarn, skräddarn och smen». Kort före Saxons frånfälle 1935 hade Kumla Julblads utgivare fått hans löfte att återge några spridda stycken ur boken.

»Ej blott mästarens utan också gesällernas strykpojke.»

Att lärpojke ej hade någon avundsvärd ställning framgår av följande, som berättats av en gesäll Axel Kumlander, född i Kumla men lärt yrket i Örebro:

»Jag hade inte roligt, när jag gick in i läran. Vi lärlingar antogos ej genast utan blott på prov. Prov-tiden var en månad för en 12-åring, fjorton dagar för en 15-åring. Själv var jag blott 12 år, då mor följde mig till skomakaremäster Erik Bång i Örebro. Mina föräldrar hade talat om för mig, att en lärlings tillvaro inte var en dans på rosor, men det hörde till yrket och kunde ej undgås. Fyra år voro ju inte heller

någon evighet, tröstade de mig... Provtiden försiggick utan några egentliga obehag, ehuru jag nog förstod, att en lärling var ej blott mästarens utan också gesällernas strykpojke, som fick stå alla till tjänst: mästaren på arbetstiden, gesällerna eljes. Att springa efter öl och brännvin åt dem var ett vanligt 'arbete' för lärpojken, och fick jag t. ex. ej öl på kredit, så skulle jag ha stryk därför. Lärlingen hade den längsta arbetstiden av alla i verkstaden. Klockan 5 på morgonen skulle jag upp, och knoget räckte till 11 på kvällen... Nå, eftersom jag visat mig 'för gärningen fallen', som det hette i skråstadgarna, skulle jag vid provtidens slut städslas för fyra år — så lång var lärotiden — hos mästaren. Sedan jag städslats, skulle jag upptagas i ämbetet under övliga ceremonier».

Skomakarne önskades före julen.

Under 1880-talets första årtionden funnos i Kumla socken endast tvenne s. k. sockenskomakare, som med drängar och lärlingar drogo året runt från gård till gård och förfärdigade skodon. Komna till en gård stannade de där, tills dess bonden, hans familj och tjänstefolk voro rustade dels med lagade dels med nya skodon för ett år eller kanske än längre framåt. Mest önskvärt var det att få skomakarne före julen. Ty i tjänstefolkets avlöning ingick ofta skodon.

Skomakarne hos bönderna.

Från ett besök hos en bonde Lars Larsson återges denna realistiska och roande skildring:

På förhand hade Lars Larsson överenskommit med mäster, att han skulle hemtaga sulläder från Örebro, då han hade ärenden till staden. Det skulle tagas hos garvare Wallgren, där Lars Larsson hade räkning.

Ovanläder hade Lars Larsson själv haft till beredning — av "egna hudar" såsom någon uttryckte sig — hos C. G. Melin.

Vanligtvis köptes hästläder i staden. Det brukades till finare stövlar, galoscher och kängor. Ett par stövlar med galoscher av hästläder var en vanlig brudgumsutrustning.

Även för köp av sådant läder användes skomakaren. Bönderna voro ej fackmän på det området och vågade ej lita på eget omdöme vid köpet.

Mäster, gesällen och lärlingen tågade i väg till Lars Larsson.

Mäster hade blott att bära de finaste verktygen. Han antydde därför sin värdighet med att bruka kapp. Gesällen bar skolådan.

Byggmästare

EWERT JOHANSSON

Utför:

Nybyggnader och reparationer

Ritningar o. arbetsbeskrivningar

K U M L A

Telefon 231

Ej blott mästartens utan också gesällernas strykpojke

Lästknippan var det lärlingens uppgilt att släpa på. I själva verket var det två knippor: själva lästerna och blocken.

Sedan hästlädret kom i bruk, fingo blocken en livlig användning. På dem bockades nämligen lädret, enär skaftet och ovanlädret utgjordes av ett enda stycke. Dessa skodon kallades "krökstövlar".

Denna metod kom också i bruk för skaftstövlar av svenskläder ("svenska stövlar"). De voro lättare att tillverka än tungstövlar, och de utestängde vätan säkrare.

Hos Lars Larsson hade det, liksom i alla hus dit skomakarne väntades, varit livligt stök för deras mottagande.

Sängar hade gjorts i ordning för dem på "nattstuga" -- gårdens gästrum, som var beläget uppför trappan och i vanliga fall användes till klädkammare samt till vävstuga om sommaren. Oftast hade rummet ej eldstad -- skorstenspipan var dragen genom detsamma, och denna kunde ju värma något. Här på stället hade man dock en öppen spis. Men därav följde, att man måst lägga in golv. Eljes var det vanligt, att golv saknades och man vadade i det sågspån, som var lagt på "börningen" (den under liggande stugans tak).

I ett bondhus var det alltid gott om sängkläder. Varje dotter -- och Lars Larsson hade två -- skulle ha sin egen fjäderbolster och övrig sängutrustning liggande färdig. Men den fick tagas i bruk vid gästbesök och liknande tillfällen.

Att ordna med sängplatser gick alltså lätt. Värre var det med maten. Man måste göra ett extra stort bak och man måste brygga extra gott dricka. Vete-mjöl (d. v. s. vitt mjöl) måste malas eller hemköpas

från staden; likaså risgryn till "sötengröt" och diverse eljes icke vanliga kryddor.

Skräddare och skomakare voro kända för att vara "noga mä maten": att ha pretentioner. Somliga av dem generade sig ej för att säga till, om de ej voro nöjda. Det var otrevligt men ej det värsta. Värre var, om de efteråt i andra gårdar talade om, att de haft "uschlitt mä maten", och den skammen ville en husmor ej bli utsatt för.

Vad man alldeles icke fick bjuda på var sill, såvida den ej tillagats på något särskilt sätt. Som en läckerhet ansågs "skomakarlax": urvattnad sill med äggbitar samt skarpsås av ättika och senap.

För de snåla husmödrarna och även husbönderna voro hantverkarbesöken alltså en prövningens tid, och det går många historier om hantverkarnes glupskhet och särskilt deras onormalt stora konsumtion av kött och fläsk (sovel = sögel).

Så berättas, att en mästare en gång sade till sin lärpojke:

»Um du te kvällsmåle äter mycke smör, ska du få sex styver».

Lärpojken var allt för villig att följa denna uppmaning. Och nu bjöds han till på köpet belöning därför!

När man satt sig till bords, nickade mästare i hemlighet uppmuntrande åt lärpojken, som bredde tjockt på smörgåsen.

Husbonden märkte det och blev mörk i synen, men pojken låtsades om ingenting och tog sig t. o. m. en extra smörgås. Orolig att pojken skulle taga en tredje skyndade sig husbonden att befalla fram gröten -- maten intogs vid det stora fällbordet i köket -- och sade:

Lästknippan fick lärlingen kånka på

Matfrågan till jul

ordnar sig både **billigt** och **bra** om inköpen göres hos

WILHELM

Kumla

Hallsberg

Nya Hembageriet

Telefon 382

(L. WESSMAN)

Filialen 322

Försäljning av gott **kaffe-** och **matbröd**

Wienerbröd, småbröd m. m.

BESTÄLLNINGAR MOTTAGAS!

En sockenskomakares gärning (blötbaljan till vänster)

»Nu tar vi te skiar».

»Dä va bra», sade pojken, och med fräck min tog han en sked smör ur smörbyttan.

Oförsyntheten inbragte, att mästaren sade, med en hemlig blinkning:

»Dä ja ha löva dej, dä ska du få».

Husbonden, som var röd som en tupp av ilska över pojkens tilltag, tillfogade då:

»Ja, dä ä han äligen värder».

Han trodde att pojken blivit lovad stryk!

När mästare, gesäll och lärpojke kommo för sig själva uppe i nattstugan, höllo de på att krevera av skratt över bondens ilska och misstolkning av mästers löfte.

»Vid glasens klang . . . »

Att hålla till i blötbaljan hörde till yrkets otrevligheter. Det var ett smutsigt göra. Det luktade illa av det uppblötta lädret. Stänkte det över blev det smutsigt på golvet, och då blev husbonden ej glad.

Alltså var det lärpojken, som fick utföra detta arbete.

Ett ordstäv lyder: »Vid glasens klang, sa' skomakarn, drack ur blötbaljan». Det stammar från den tid då skomakaregesällerna firade frimåndag och vid återinträdet i arbetet på tisdagen voro så törstiga, att de "kunde spöta bakeve"». Kanske hade någon då hållit till godo med den nyfyllda blötbaljans innehåll.

Nu gick detta igen. Om lärpojken ej var ren om munnen, fick han veta, att han smakat på blötbaljans innehåll.

»Mästers käring var ett hår av hin . . . »

Efter kvällsvarden hos Lars Larsson gick hela familjen upp på nattstugan för att lyssna till gesällernas historier. I allmänhet var det ovannämnde Kumlander, som berättade.

»Jag lärde yrket i Örebro», började han. »Mäster var hårdhänt och oresonlig i sina fordringar även mot gesällerna, och då kan man förstå huru lärpojken hade det. Gesäller och lärningar hade mat och logi hos mästaren. Vi lågo på verkstaden, ett förfärligt draghål, så att det blev iskallt, så snart man slutat elda, och så var alltid fallet, när mästare gått. Maten var ej blott dålig utan också knapp. Mästers käring var ett hår av hin, som tycktes göra sig ett nöje av att ställa det svårt för arbetarne».

»Var hon inte svår mot mästare själv?» frågade Lars Larsson.

»Å, vad hon kunde skälla ibland!» svarade Kumlander. »Då njöto vi, skall jag säga! Men det aktade vi oss för att visa, ty fnissade någon till, vände mästare sin ilska mot käringen på oss».

»Men när nu bägge voro så leda, hade ni gesäller hjärta att vara elaka mot lärpojkarne, som voro i samma fördömelse?» frågade husets yngre son.

»De flesta funno det både rätt och klokt att göra gemensam sak med lärpojkarne, men andra hämnades på dem den oförrätt, de lidit av mästare och hans madam. Och alla lärpojkar visste, att deras lott var att lida och tuga... En dag, då jag varit utskickad i ett ärende och kom tillbaka och skulle sätta mig, hade en gesäll satt en syl i stolen. Det gjorde förskräckligt ont, men att klaga tjänade intet till. Då hade den grymme endast fått mera roligt för sin elakhet. Värst led var han på måndagarne, då han hade 'måndashuve', d. v. s. kopparslagarne huserade i hans skalle. Man var emellertid tvungen att stå ut till dess man blev utlärld och fått gesällbrev. Då gav jag mig tvärt ut på luffen».

Den vandrande gesällen såg oftast ej en huvuduppgift i att få kondition. Han ville se sig omkring i landet — det fanns t. o. m. de, som drogo i väg till grannländerna. De duktigaste begagnade tillfällena att förkovra sig i yrket.

Gesällen hade därför alltid något att berätta för sina lyssnande åhörare, vare sig det var om kamrater, som han träffade ute "på luffen" eller bondfolk, där han var i mästers följe.

Var han sångare i högre eller lägre grad, behärskade han i ännu större utsträckning sin publik. Han hade då självfallet hört och förskaffat de visor, "tryckta i år", som mött honom på marknader och å städernas gårdar.

I olika landsändar sjöngos olika visor, ty ofta behandlade den första visan i 12-öreshäftet någon lokal händelse: ett mord, en eldsvåda eller dylikt. Var det

KUMLA TRYCKERI

NÄR DET GÄLLER TRYCKSAKER

TREVLIGT UTFÖRANDE I MODERNA STILAR

TEL. 81

SNABB LEVERANS

BILLIGAPRISER

En pepprad inlaga till 1860-talets kommunalnämnd i Kumla.

Krogrörelsen på Sannahed större skada än »många dussin oringade svin på landsvägen».

Vid oktobersammanträdet 1867 hade Kumla kommunalnämnd fått mottaga en skrivelse från fabrikör J. A. Petterson i Elfbro med anledning av att länsstyrelsen beviljat en källarmäst. rätt att å exercisplatsen Sannahed försälja brännvin och andra brända drycker. P. förfäktar den meningen, att länsstyrelsen handlat egenmäktigt, då den utan kommunalstämman eller kommunalnämndens hörande beviljat utskänkningsrätten för militären, "och så otydligt avfattat resolutionen för källarmästare Lindbom, att han trott sig äga rättighet att idka allmän krogrörelse".

Klaganden menar, att här är en lika så stor lagöverträdelse begången, som då en "oringad gris" händelse-

någon större händelse gick visan landet runt — den blev en vandrare, såsom alla folkvisor äro.

Men vad varje skomakare kunde, det var skomakarevisan:

Skomakarn,
skolåda,
lästaknipa
å pinnasyln
å sölehandsken
å tummaringen
å klappa flickera i månaskin.

Fosselius i Kumla och skohandeln.

Även diversehandlare saluhöllo läder och all övrig skomateriel. Störst i detta fall var C. A. Fosselius i Kumla (firma Fosselius & Bergöö). Han blev sin egen 1872, vilken just var den rätta tiden för minutförsäljning av skomateriel och grosshandel med skor. Denna grosshandel räknar nämligen sitt stora uppsving efter fransk-tyska kriget 1871—72.

Fosselius blev en stor grossist i färdiga skor. Han var den förste i Sverige, som hade provresande ute. Man förstår därav, att tillverkningen redan nått en sådan utveckling, att vissa likformiga kvalitéer och storlekar funnos.

Skorna förpackades i bosskorgar och lådor. Poster på 4—500 par voro ej sällsynta. Fosseli kundkrets omfattade hela Sverige utom Skåne. Isynnerhet hade han avsättning på Norrland.

Fosselius sålde mest skaftstövlar och barnskodon. De förstnämnda kostade 9—10 kr. paret, de senare 2 kr.

Läder- och diversehandlare voro ofta, för att ej säga oftast, oförmögna att bedöma skodonens kvalité,

vis råkar beirräda allmänna landsvägen, och då detta senare, så ofta vederbörande få reda därpå, åtalas, finns intet skäl varför icke kommunen skall begära åtal mot dem, som kan befinnas vållande till här omtalade krogrörelses idkande.

I fortsättningen av skrivelsen heter det, att ojämförligt större skada åstadkommits än många dussin oringade svin på landsvägen. Envar, som någon gång besöker Sannahed under mötesiden, kunde där se en hel mängd personer ragla eller krypa omkring eller ligga snarkande än här än där, så mycket mer olyckligt som man vet att många av dem hade hustru och barn, vilka för att ej svälta måste anlita fattigvården eller den allmänna välgörenheten. Då man vet, att krögeriet bedrivs med herrar officerares goda minne faller man ovillkorligen på den tanken, att de ej kunna trivas utan att hava sitt läger garnerat med fyllbultar, och att man därför av dem, sorgligt nog, ej har någon medverkan att påräkna för superiets minskning. Till sist begär P. att kommunen skall ingå till länsstyrelsen och fordra missbruket rättat och hindra, att militärer opåtalat agera ombud för törsttande civila fyllbultar.

Kommunalnämnden fann emellertid vare sig själv eller kronobettjeningen berättigad att verkställa åtal mot någon, vem det vara må, för det sätt varpå brännvinsutskänkningsrätten bedrivits å Sannahed. Vid sammanträdet beviljade nämnden ytterligare ansökningar för G. M. Edenhelm och handl. S. P. Larsson att försälja vin, porter och öl vid resp. Hallsbergs och Kumla station. Under de följande åren inkommo ett flertal ansökningar till nämnden om spritförsäljning å Sannahed, vilka alla beviljades. 1872 tycks en annan stämning råda i nämnden. Bryggare Eric Olsson i Kumlaby får i dec. nämnda år sin ansökan avslagen under motivering "att kommunalnämnden anser att öl- och vinkrogar äro nästan lika skadliga för samhället som brännvinskrogar". Eric Olsson klagade hos länsstyrelsen, som återsände ansökningen till kommunalnämnden för ny prövning, som överraskande nog vid ett följande sammanträde ändrade mening och ansåg O. lämplig för ifrågavarande försäljning. "Kommunalnämnden såge dock att all öl- och vinförsäljning i socknen upphörde, men man får icke säga nej till allt."

och detta uppmuntrade hemskomakare och andra deras leverantörer att ej vara så noga med tillverkningen. Men Fosseli kunder och hans biträden tränade upp sig riktigt bra i detta fall.

Faktiskt existerade redan nu "märken" — de tillverkare, som voro väl kända, fingo mera betalt än andra.

Saxon var biträde hos Fosselius 1877—80. Många av de här lämnade uppgifterna grunda sig på personliga minnen från denna tid.

När Saxon repeterade dem med Fosselius, sade han: "Jag var dum, som inte aldeles slutade med diversehandeln och helt och hållet ägnade mig åt skohandeln".

Ärade Damer!

Nyhet! Trådlöst permanentsystem tillämpas.

Även Henkels kall-luft. Svårpermanentat hår specialbehandlas med förnämsta oljor. Endast kemiskt renat vatten användes vid champonering, varför det är fördelaktigt att låta oss tvätta håret, då all kalkbeläggning därigenom försvinner.

Forsbergs Damfrisering, Kumla

Telefon 192

Bostaden 440

III

ULBORDET!

LUTFISK: Gråsej o. Spirlånga (torr o. lutad)

RISGRYN: »Carolina», »Blå ros», »Pärla»

SE NAP: Fransk »Tivoli», »Slotts» o. skånsk

KAFFE: »Clara Brunströms», »Prins Wilhelms»

JULGOTTER - FRUKT - LJUS - VAXDUK

och Petterssons Speceriaffär

Telefon 373

Telefon 373

behov av

Bilskjuts

STRA BILSTATION, Kumla

Fem- och sju-sitsiga bilar. Ny, modern turistvagn för 25 personer. Helnyktra chaufförer. Billiga priser. Tel. 315

G. Nilssons

Rak- & Frisérsalong

Rekommenderas!

Katrinelunds Handelsträdgård

Sörby, Kumla

Till Julen:

Tulpaner och Hyacinter
Chrysantemum
Cyclamen, Begonior

Telefon 399

Torsten Johanssons

Åkeri och Isaffär

Tel. 484 Kumla Tel. 484

Rekommenderas!

Allt till billiga priser.

Hugo Johanssons

Bilreparationsverkstad och
Elektrisk laddningsstation

Rekommenderas! Tel. 88

Auktoriserad Chevroletreparatör. Bildelar och tillbehör i lager

★ ★ Julaffärerna i Kumla-affärerna! ★ ★

TANDLÄKARE

ÅKE RUNESTAD

Mottagning:

Vardagar 10-12 fm. och 5-7 em.

Lördagar ingen kvällsmottagning

Övriga tider efter överenskommelse

Torget, Kumla

Telefon 303

I den riktiga julstämningen

kommer Ni först efter ett

Bad i

Kumla Varmbadhus!

Medicinska kar- o. badstuvad

Bad är hälsa! Tel. 299

Vid behov av

SKODON

rekom m m e n d e r a s

Elis Schölin's Skoaffär

Telefon 442

Telefon 442

E. Johanssons

Bleck- & Plåtslageri

Utför alla till branschen hö-
rande arbeten

Reelt arbete!

Humana priser!

En kartong visitkort

med mottagarens namn är en alltid väl-
kommen julklapp

KUMLA TRYCKERI

Till Konsumenternas tjänst

med förstklassiga

Specerier - Konserver
Gott Kaffe m. m., m. m.

ERIC ERICSSON, Kumla

Telefonorder exp. skyndsamt. Tel. 398 — 499

ALBIN ENGQVIST

Första klass

Herr- & Damskrädderi

Kumla Tel. 198
In- och utländska tyger i lager

Sundströms Kiosker

Frukt, Choklad
och Konfektyrer

Största sortering!
Humana priser!

Tel. 412 Kumla

Blommor för Julbordet!

Herbert Pettersson
Blomsterhandel & Handelsträdgård
Tel. Butiken 144, Trädg. 138
Rekommenderas!

Carl Arbins

Rak- & Frisérsalong

Rekommenderas!

MÖBILER

köpas alltid fördelaktigast i

Tel. 64 **Heribert Zarelius Möbelaffär, Kumla**

J. Magnussons Bokbinderi

Kumla
Tel. 448

(Inpå gården vid Welins Fotoatelier)
Utför såväl finare som enklare arbeten
inom branschen. Kartonger, Adress-
pärmar, Amatöralbum, Skrivböcker,
Skrivunderlägg m. m.

Fint utförande!

Billiga priser!

Ebba Sundholms

Tapisseri- & Kortvaruaffär
rekommenderas för

Tel. 206

J u l i n k ö p e n

Nya Bilstation

A. Andersson

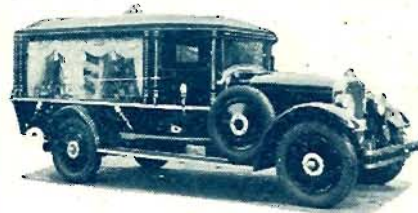
Rekommenderas!

Telefon
3 0

Täckt turistvagn för 23
personer.

E. Melins Begravningsbyrå

Kumla Tel. 61

Ombesörjer begravningar i sin helhet.
Kistor på lager i olika prislägen.
Likbil för längre o. kortare transporter.

Kumlaortens Mejeriförening

försäljer till platsens lägsta priser

Smör, Mjök & Gräde

Rikstelefon **33**

Passande Julklappar!

Fick- och Armbandsur, Ringar, Collier,
Kedjor, Borstar, Tenn- och Nysilvervaror,
Bordsilver, Glasögon m. m. köpas fördelakt. i

L. N. Brinks Ur- & Guldsmedsaffär

Gotthold Nyléns

ÅKERI

KÖPMANGATAN — KUMLA
Rekommenderas!
Torvströ ständigt på lager

Tel. 178

En upplevelse är att
höra den senaste

"Radiola"
i Edert hem som

Tel. 529
Kumla

Bengt Söderberg

när som helst demonstrerar för Eder